

Biuro Doradcze

**PROGNOZA ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO
DLA**

PROJEKTU DOKUMENTU

**Program usuwania azbestu i wyrobów
zawierających azbest dla powiatu bartoszyckiego
na lata 2011-2032**

Olsztyn, lipiec 2011 r.

© EkoINFRA, Olsztyn

Wszelkie prawa zastrzeżone. Bez zgody autorów żadna część niniejszego opracowania – za wyjątkiem przywołania z podaniem źródła – nie może być kopiowana lub przetwarzana elektronicznie oraz wprowadzana do systemów gromadzenia danych.

SPIS TREŚCI

1. Wprowadzenie	4
1.1. Cel i zakres opracowania	4
1.2. Metody zastosowane przy opracowaniu prognozy	5
1.3. Konsultacje i uzgodnienia.....	6
2. Informacje o zawartości, głównych celach „Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest dla powiatu bartoszyckiego na lata 2011-2013” oraz powiązaniach z innymi dokumentami	7
2.1. Zawartość dokumentu.....	7
2.2. Główne cele dokumentu	7
2.3. Działania przewidziane do realizacji	8
2.4. Powiązania z innymi dokumentami o charakterze strategicznym	9
2.4.1. Powiązanie z „Planem gospodarki odpadami” i „Programem ochrony środowiska” dla Powiatu Bartoszyckiego.....	9
2.4.2. Powiązanie z Planem Gospodarki Odpadami Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2007-2010.....	10
2.4.3. Powiązanie z Programem Ochrony Środowiska Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2007-2010 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2011-2014.....	11
2.4.4. Powiązanie z Regionalnym Programem Operacyjnym Warmia i Mazury	11
2.4.5. Powiązanie z Programem Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032	12
2.4.6. Powiązanie z Polityką Ekologiczną Państwa w latach 2009-2012 z perspektywą do roku 2016	13
2.4.7. Powiązanie z Krajowym Planem Gospodarki Odpadami	14
2.4.8. Cele ochrony środowiska ustanowione na szczeblu międzynarodowym, wspólnotowym i krajowym wraz ze sposobem ich uwzględnienia w projektowanym dokumencie	14
3. Istniejący stan środowiska oraz potencjalne zmiany tego stanu w przypadku braku realizacji projektowanego dokumentu	17
3.1. Krótka ocena poszczególnych komponentów środowiska, w tym na obszarach objętych znaczącym oddziaływaniem	17
3.1.1. Skrócona charakterystyka powiatu	17
3.1.2. Krajobraz i rzeźba terenu	18
3.1.3. Klimat i powietrze atmosferyczne	18
3.1.4. Gleby i powierzchnia ziemi	19
3.1.5. Zasoby naturalne	20
3.1.6. Wody powierzchniowe i podziemne.....	20
3.1.7. Różnorodność biologiczna.....	21
3.1.8. Lasy. Świat roślin.....	21
3.1.9. Świat zwierząt.....	22
3.1.10. Zabytki i dobra materialne	22
3.2. Analiza obecnego stanu gospodarki odpadami na terenie powiatu bartoszyckiego, ze szczególnym uwzględnieniem wyrobów zawierających azbest	23
3.2.1. Gospodarka odpadami wraz z prognozą zmian	23

3.2.2. Inwentaryzacja azbestu	25
3.2.3. Gospodarka odpadami zawierającymi azbest wraz z prognozą zmian	28
3.3. Główne problemy ochrony środowiska na terenie Powiatu Bartoszyckiego ze szczególnym uwzględnieniem problemów w gospodarce odpadami	30
3.4. Istniejące problemy ochrony środowiska istotne z punktu widzenia realizacji projektowanego dokumentu, w szczególności dotyczące obszarów objętych ochroną. 30	
3.4.1. Parki Krajobrazowe	31
3.4.2. Obszary Chronionego Krajobrazu	31
3.4.3. Zespoły Przyrodniczo-Krajobrazowe.....	33
3.4.4. Rezerваты przyrody	33
3.4.5. Użytki ekologiczne	35
3.4.6. Obszary Natura 2000	36
3.4.7. Pozostałe formy ochrony przyrody	38
3.5. Dalekosiężne, główne i szczegółowe cele i kierunki działań w odniesieniu do wyrobów zawierających azbest.....	38
3.6. Przewidywane znaczące oddziaływania programu na cele i przedmiot ochrony obszarów Natura 2000	39
3.7. Przewidywane oddziaływanie programu (w tym znaczące) na poszczególne komponenty środowiska	40
3.7.1. Oddziaływanie na różnorodność biologiczną	40
3.7.2. Oddziaływanie na ludzi.....	41
3.7.3. Oddziaływanie na zwierzęta	42
3.7.4. Oddziaływanie na rośliny.....	42
3.7.5. Oddziaływanie na wodę	43
3.7.6. Oddziaływanie na powietrze.....	43
3.7.7. Oddziaływanie na powierzchnię ziemi	43
3.7.8. Oddziaływanie na krajobraz.....	44
3.7.9. Oddziaływanie na klimat	44
3.7.10. Oddziaływanie na zasoby naturalne	44
3.7.11. Oddziaływanie na zabytki	45
3.7.12. Oddziaływanie na dobra materialne.....	45
3.7.13. Oddziaływanie z uwzględnieniem zależności między elementami środowiska i między oddziaływaniami na te elementy	45
3.8. Skutki dla środowiska w przypadku zaniechania realizacji programu	46
4. Rozwiązania mające na celu zapobieganie, ograniczanie lub kompensację przyrodniczą potencjalnych negatywnych oddziaływań na środowisko	47
5. Rozwiązania alternatywne	48
6. Informacje o możliwym transgranicznym oddziaływaniu na środowisko.....	49
7. Informacje o przewidywanych metodach analizy skutków realizacji postanowień projektu „Programu...” oraz częstotliwości jej przeprowadzania	50
8. Streszczenie w języku niespecjalistycznym	51

1. WPROWADZENIE

1.1. Cel i zakres opracowania

Podstawą opracowania prognozy oddziaływania na środowisko dla projektu dokumentu „Program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest dla powiatu bartoszyckiego na lata 2009 – 2032” (zwanego dalej w skrócie „Programem...”) jest ustawa z dnia 3 października 2008 r. – o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. Nr 199, poz. 1227 z późn. zm.). Zapisy art. 46 ustawy zobowiązują organy opracowujące projekty polityk, strategii, planów lub programów do przeprowadzenia postępowania w sprawie oceny oddziaływania na środowisko skutków realizacji tych dokumentów.

Nadrzędnym celem niniejszej prognozy jest określenie potencjalnych skutków w środowisku, jakie może wywołać wdrożenie „Programu...”, jak również sformułowanie zaleceń o charakterze przeciwdziałania lub minimalizacji dla wszelkich jego negatywnych oddziaływań. Prognoza będzie stanowić wsparcie procesu decyzyjnego w trakcie realizacji inwestycji ingerujących w stan środowiska, przewidzianych do realizacji w „Programie...”.

Ponadto, niniejsza prognoza ma za zadanie ocenić stopień i sposób uwzględnienia zagadnień ochrony środowiska we wszystkich częściach „Programu...” oraz zidentyfikować potencjalne skutki środowiskowe wdrażania zadań „Programu...”.

Zgodnie z art. 51 ust. 2 ustawy z dnia 3 października 2008 r. – o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko, oraz uzgodnieniami, których organ opracowujący „Program...” dokonał z Regionalną Dyrekcją Ochrony Środowiska w Olsztynie (pismo z dnia 30 czerwca 2011 r. znak: WOOS.411.47.2011.MT) i Warmińsko-Mazurskim Państwowym Wojewódzkim Inspektorem Sanitarnym (pismo z dnia 5 lipca 2011 r., znak: ZNS.9082.2.24.2011.W), niniejsza prognoza:

1. Zawiera:

- informacje o zawartości, głównych celach „Programu...” oraz jego powiązaniach z innymi dokumentami,
- informacje o metodach zastosowanych przy sporządzaniu prognozy,
- propozycje dotyczące przewidywanych metod analizy skutków realizacji postanowień „Programu...” oraz częstotliwości jej przeprowadzania,
- informacje o możliwym transgranicznym oddziaływaniu na środowisko,
- streszczenie sporządzone w języku niespecjalistycznym;

2. Określa, analizuje i ocenia:

- istniejący stan środowiska oraz potencjalne zmiany tego stanu w przypadku braku realizacji „Programu...”,

- stan środowiska na obszarach objętych przewidywanym znaczącym oddziaływaniem,
- istniejące problemy ochrony środowiska istotne z punktu widzenia realizacji „Programu...”, w szczególności dotyczące obszarów podlegających ochronie na podstawie ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody,
- cele ochrony środowiska ustanowione na szczeblu międzynarodowym, wspólnotowym i krajowym, istotne z punktu „Programu...”, oraz sposoby, w jakich te cele i inne problemy środowiska zostały uwzględnione podczas opracowywania dokumentu,
- przewidywane znaczące oddziaływania, w tym oddziaływania bezpośrednie, pośrednie, wtórne, skumulowane, krótkoterminowe, średnioterminowe i długoterminowe, stałe i chwilowe oraz pozytywne i negatywne, na cele i przedmiot ochrony obszaru Natura 2000 oraz integralność tego obszaru, a także na środowisko, a w szczególności na: różnorodność biologiczną, ludzi, zwierzęta, rośliny, wodę, powietrze, powierzchnię ziemi, krajobraz, klimat, zasoby naturalne, zabytki, dobra materialne z uwzględnieniem zależności między tymi elementami środowiska i między oddziaływaniami na te elementy;

3. Przedstawia:

- rozwiązania mające na celu zapobieganie, ograniczanie lub kompensację przyrodniczą negatywnych oddziaływań na środowisko, mogących być rezultatem realizacji „Programu...”, w szczególności na cele i przedmiot ochrony obszaru Natura 2000 oraz integralność tego obszaru,
- biorąc pod uwagę cele i geograficzny zasięg „Programu...” oraz cele i przedmiot ochrony obszaru Natura 2000 oraz integralność tego obszaru – wyjaśnienie braku rozwiązań alternatywnych, w tym wskazania napotkanych trudności wynikających z niedostatków techniki lub luk we współczesnej wiedzy.

1.2. Metody zastosowane przy opracowaniu prognozy

Przy opracowaniu niniejszej prognozy kierowano się zapisami ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. Nr 199, poz. 1227 z późn. zm.), jak również zapisami „Programu Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032”, oraz innymi dokumentami opracowanymi na stopniu lokalnym, wojewódzkim i krajowym, które zostały przedstawione w dalszej części niniejszej prognozy. Do opracowania prognozy wykorzystano także informacje uzyskane w: Starostwie Powiatowym w Bartoszczach, Urzędzie Miasta Bartoszyce, Urzędzie Gminy w Bartoszczach, Urzędzie Miejskim w Bisztynku, Urzędzie Miasta Górowo Iławeckie, Urzędzie Gminy Górowo Iławeckie, Urzędzie Miejskim w Sępólnie, jak i wizje lokalne i analizy przeprowadzone bezpośrednio w terenie. Ponadto, do opracowania prognozy wykorzystano dostępne dane literaturowe dotyczące:

- właściwości azbestu i wyrobów zawierających azbest,
- wpływu azbestu na zdrowie ludzi,

PROGNOZA ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO
dla projektu dokumentu „Program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest
dla powiatu bartoszyckiego na lata 2011-2032”

- wpływu azbestu na inne elementy środowiska,
- sposobów unieszkodliwiania azbestu,
- obowiązujących przepisów w zakresie demontażu, transportu i unieszkodliwiania azbestu i wyrobów zawierających azbest.

Metodą zastosowaną przy sporządzaniu prognozy była ocena realizacji celów oparta na analizie zgodności treści „Programu...” z kryteriami zawartymi w obowiązujących międzynarodowych i krajowych dokumentach oraz przepisach. Dodatkowo w opracowywaniu Prognozy odnoszono się do uzgodnień dokonanych z Regionalną Dyrekcją Ochrony Środowiska w Olsztynie oraz opinii sanitarnej wydanej przez Warmińsko-Mazurskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego.

1.3. Konsultacje i uzgodnienia

Niniejsza prognoza oddziaływania na środowisko dla projektu dokumentu „Program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest dla powiatu bartoszyckiego na lata 2011-2032”, wraz z „Programem...”, zgodnie z obowiązującymi przepisami będzie poddana konsultacjom społecznym oraz opiniowaniu przez stosowne organy (Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Olsztynie oraz Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego w Olsztynie).

Wersja końcowa prognozy zostanie opracowana po zakończeniu procesu konsultacji społecznych i uzyskaniu opinii stosownych organów. Zostaną w niej zawarte odniesienia do wszystkich uwag zgłoszonych podczas konsultacji społecznych oraz wniosków i opinii przedstawionych przez ww. organy.

Do chwili obecnej organ opracowujący „Program...” dokonał uzgodnień dotyczących zakresu i stopnia szczegółowości informacji wymaganej w niniejszej prognozie z:

- Regionalną Dyrekcją Ochrony Środowiska w Olsztynie (pismo z dnia 30 czerwca 2011 r. znak: WOOŚ.411.47.2011.MT),
- Warmińsko-Mazurskim Państwowym Wojewódzkim Inspektorem Sanitarnym (pismo z dnia 5 lipca 2011 r., znak: ZNS.9082.2.24.2011.W).

2. INFORMACJE O ZAWARTOŚCI, GŁÓWNYCH CELACH „PROGRAMU USUWANIA AZBESTU I WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST DLA POWIATU BARTOSZYCKIEGO NA LATA 2011-2013” ORAZ POWIĄZANIACH Z INNYMI DOKUMENTAMI

2.1. Zawartość dokumentu

Projekt „Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest dla powiatu bartoszyckiego na lata 2011-2032” został opracowany w czerwcu 2011 r. przez Biuro Doradcze EkoINFRA (Olsztyn, ul. Kościuszki 46/48) przy współpracy z przedstawicielami Starostwa Powiatowego w Bartoszycach oraz przedstawicielami poszczególnych jednostek samorządu terytorialnego z terenu powiatu bartoszyckiego. Projekt „Programu...” zawiera:

- Charakterystykę azbestu i wyrobów zawierających azbest, z uwzględnieniem kontekstu regulacji prawnych w Polsce i Unii Europejskiej.
- Ogólny opis powiatu bartoszyckiego.
- Dane dotyczące rodzajów i ilości wyrobów zawierających azbest w poszczególnych gminach powiatu bartoszyckiego. Dane przedstawiono zarówno w ujęciu tabelarycznym, jak i w postaci wykresów oraz map. Przeważającym rodzajem wyrobów zawierających azbest na terenie powiatu bartoszyckiego są pokrycia dachowe z płyt azbestowo-cementowych. W tej części przedstawiono również wyniki badań zanieczyszczenia powietrza włóknami azbestu, przeprowadzonych na terenie powiatu.
- Cele i zadania programu.
- Sposób realizacji zadań.
- Harmonogram realizacji programu i źródła finansowania. W tej części przedstawiono również wysokość kosztów realizacji zadań programu przy założeniu wariantowości kosztów jednostkowych (minimalny, średni i maksymalny poziom kosztów jednostkowych usuwania pokryć dachowych z płyt azbestowo-cementowych).
- Opis monitoringu realizacji programu.

Przygotowanie projektu „Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest dla powiatu bartoszyckiego na lata 2011-2032” zostało poprzedzone wykonaniem inwentaryzacji wyrobów zawierających azbest (głównie pokryć dachowych wykonanych z płyt azbestowo-cementowych) przez pracowników poszczególnych Urzędów Miast i Gmin z terenu powiatu bartoszyckiego. Wyniki inwentaryzacji zostały zebrane w bazie danych. Zgromadzone dane umożliwiły opracowanie mapy rozmieszczenia wyrobów zawierających azbest oraz przeprowadzenie analizy dotyczącej rodzajów, ilości i rozmieszczenia wyrobów zawierających azbest na terenie powiatu bartoszyckiego.

2.2. Główne cele dokumentu

Podstawowym celem realizacji „Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest dla powiatu bartoszyckiego na lata 2011-2032” jest:

***Zabezpieczenie terenu powiatu bartoszyckiego przed szkodliwym
wpływem wyrobów zawierających azbest poprzez ich
bezpieczne usunięcie i unieszkodliwienie.***

Rezultatem realizacji programu będzie: do 2032 r. całkowite usunięcie i unieszkodliwienie wszelkich wyrobów zawierających azbest z terenu powiatu bartoszyckiego.

2.3. Działania przewidziane do realizacji

Na realizację „Programu...” złożą się zadania zgrupowane w dwóch blokach tematycznych:

1. Zadania w zakresie usuwania wyrobów zawierających azbest obejmujące: usuwanie wyrobów zawierających azbest z obiektów budowlanych, oczyszczanie terenów nieruchomości, oczyszczanie obiektów użyteczności publicznej, miejsc publicznych.
2. Zadania w zakresie edukacyjno-informacyjnym.

W pierwszym bloku tematycznym przewiduje się do realizacji następujące zadania:

- 1.1. Usuwanie wyrobów zawierających azbest (w tym w szczególności pokryć dachowych) z obiektów budowlanych należących do: osób fizycznych, jednostek samorządu terytorialnego, wspólnot mieszkaniowych, jednostek sektora finansów publicznych będących gminnymi lub powiatowymi osobami prawnymi, kościołów i związków wyznaniowych.
- 1.2. Usuwanie wyrobów zawierających azbest (w tym w szczególności pokryć dachowych) z obiektów budowlanych należących do osób prawnych i innych właścicieli niewymienionych w zadaniu 1.1.

Pod pojęciem „usuwanie” rozumie się działania obejmujące:

- demontaż i zabezpieczenie pokrycia dachowego lub innych wyrobów zawierających azbest,
- transport odpadu niebezpiecznego z miejsca rozbiórki do miejsca unieszkodliwienia,
- unieszkodliwienie poprzez składowanie odpadu niebezpiecznego na składowisku.

W drugim bloku tematycznym przewiduje się do realizacji następujące zadania:

- 2.1. Działania edukacyjne skierowane do mieszkańców (ze szczególnym uwzględnieniem młodzieży) w zakresie szkodliwego wpływu azbestu i wyrobów zawierających azbest na zdrowie ludzi.

Działania te będą polegały m.in. na:

- publikacji na stronach internetowych powiatu bartoszyckiego materiałów edukacyjnych,
- współpracy ze szkołami w zakresie organizowania lekcji i pogadanek o tematyce związanej ze szkodliwością azbestu.

2.2. Działania informacyjne skierowane do mieszkańców w zakresie obowiązków dotyczących postępowania z wyrobami zawierającymi azbest oraz sposobów bezpiecznego ich usuwania oraz unieszkodliwiania.

Działania te będą polegały m.in. na:

- publikacji na stronach internetowych powiatu bartoszyckiego materiałów informacyjnych,
- zamieszczenie w mediach lokalnych informacji dotyczącej postępowania z wyrobami zawierającymi azbest oraz sposobów bezpiecznego i zgodnego z prawem usuwania oraz unieszkodliwiania tych wyrobów.

2.4. Powiązania z innymi dokumentami o charakterze strategicznym

W momencie opracowywania niniejszej „Prognozy...” Powiat Bartoszycki nie dysponuje żadnymi dokumentami, mającymi charakter strategiczny. W dalszej części tego rozdziału dokonuje się zatem analizy w odniesieniu do pozostałych dokumentów, istotnych z punktu widzenia ochrony środowiska, opracowanych na poziomie lokalnym, regionalnym i krajowym.

2.4.1. Powiązanie z „Planem gospodarki odpadami” i „Programem ochrony środowiska” dla Powiatu Bartoszyckiego

„Program ochrony środowiska dla powiatu bartoszyckiego na lata 2004-2007 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2008-2011” został opracowany w czerwcu 2004 r. Nadzrędnym celem programu ochrony środowiska dla powiatu bartoszyckiego jest: „Skuteczna ochrona zasobów i dobra jakość środowiska w powiecie bartoszyckim”. W programie ochrony środowiska wyodrębniono trzy obszary działań: zasoby środowiska, jakość środowiska, edukacja ekologiczna. Celem głównym w obszarze II „jakość środowiska” jest: „Poprawa jakości środowiska ze szczególnym uwzględnieniem jakości wód powierzchniowych”. Działania przewidziane do realizacji w ramach „Program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest dla powiatu bartoszyckiego na lata 2011-2032” odnoszą się przede wszystkim do celu operacyjnego II.3 „Wysoka jakość powietrza atmosferycznego” – usunięcie wyrobów zawierających azbest wpłynie na poprawę jakości powietrza.

Ponadto, działania przewidziane do realizacji w ramach „Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest dla powiatu bartoszyckiego na lata 2011-2032” odnoszą się do obszaru I „zasoby środowiska” z celem głównym: „ochrona i racjonalne wykorzystanie

zasobów środowiska”, w szczególności do celu operacyjnego I.6.: „Zwiększenie skuteczności ochrony krajobrazu i zasobów przyrodniczych”.

„Plan gospodarki odpadami dla powiatu bartoszyckiego na lata 2004-2007 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2008-2011” został opracowany w grudniu 2003 r. Głównym celem realizacji planu gospodarki odpadami dla powiatu bartoszyckiego jest: „gospodarka odpadami w powiecie bartoszyckim nie odbiegająca od standardów europejskich”. Cele planu gospodarki odpadami powiatu bartoszyckiego uwzględniają następującą hierarchię postępowania z odpadami: zapobieganie i minimalizacja powstawania odpadów, powtórne wykorzystanie odpadów, których powstania nie udało się uniknąć, unieszkodliwianie odpadów poza składowiskiem (o ile jest to uzasadnione technicznie i ekonomicznie), bezpieczne dla zdrowia ludzkiego i środowiska składowanie odpadów, których nie dało się odzyskać bądź unieszkodliwić w inny sposób. Działania przewidziane do realizacji w ramach „Program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest dla powiatu bartoszyckiego na lata 2011-2032” odnoszą się przede wszystkim w/w hierarchii postępowania odpadami.

2.4.2. Powiązanie z Planem Gospodarki Odpadami Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2007-2010

W Planie Gospodarki Odpadami Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2007-2010” szczegółowo opisano:

- klasyfikację, właściwości i rodzaje wyrobów zawierających azbest,
- ilości wyrobów zawierających azbest na terenie województwa,
- miejsca unieszkodliwiania odpadów zawierających azbest powstających na terenie województwa warmińsko-mazurskiego.

Jako szczególnie istotne uznano eliminowanie materiałów zawierających azbest wyłącznie przez wyspecjalizowane firmy.

W „Planie...” za główny cel dotyczący gospodarki odpadami zawierającymi azbest, przyjęto: usunięcie wszystkich wyrobów zawierających azbest z województwa warmińsko-mazurskiego do roku 2032 zgodnie z „Programem usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest stosowanych na terytorium Polski”, zatwierdzonym przez Radę Ministrów w 2002 roku.

Cel ten zostanie osiągnięty poprzez następujące działania:

- rzetelna inwentaryzacja,
- kontrola prawidłowego postępowania z odpadami zawierającymi azbest, szczególnie obejmującego indywidualnych posiadaczy i firmy, zajmujące się demontażem,
- rozbudowa istniejącego składowiska odpadów azbestowych w miejscowości Półwieś oraz budowa 3 nowych składowisk: w północnej, wschodniej oraz południowej części województwa,
- udział w kolejnych edycjach konkursów „Polska bez azbestu”, których celem jest wyłonienie najbardziej aktywnych gmin, podejmujących działania w zakresie usunięcia wyrobów zawierających azbest,

- szerzenie informacji o problematyce azbestowej oraz szkolenie przedstawicieli samorządu terytorialnego z zakresu bezpiecznego usuwania wyrobów azbestowych.

Działania przewidziane do realizacji w ramach „Program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest dla powiatu bartoszyckiego na lata 2011-2032” wpłyną bezpośrednio na osiągnięcie celu głównego przyjętego w „Planie...” w stosunku do odpadów zawierających azbest.

2.4.3. Powiązanie z Programem Ochrony Środowiska Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2007-2010 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2011-2014

W odniesieniu do odpadów „Program Ochrony Środowiska Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2007-2010 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2011-2014” stawia za cel: „minimalizację zagrożeń środowiska powodowanych przez odpady”, a w kierunkach działań wymienia realizację Wojewódzkiego Planu Gospodarki Odpadami”.

Działania przewidziane do realizacji w ramach „Program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest dla powiatu bartoszyckiego na lata 2011-2032” wpłyną bezpośrednio na osiągnięcie celu głównego przyjętego w „Programie...” w odniesieniu do odpadów.

2.4.4. Powiązanie z Regionalnym Programem Operacyjnym Warmia i Mazury

Celem głównym Regionalnego Programu Operacyjnego Warmia i Mazury na lata 2007-2013 jest: „wzrost konkurencyjności gospodarki oraz liczby i jakości powiązań sieciowych”.

Cel ten będzie osiągany poprzez spójną i konsekwentną realizację następujących celów szczegółowych:

1. Wzrost konkurencyjności firm, produktów i usług
2. Wyższą konkurencyjność województwa jako miejsce pracy i życia
3. Poprawę połączeń sieciowych województwa warmińsko – mazurskiego

Cele RPO WiM osiągnane będą poprzez koncentrację środków finansowych na siedmiu „merytorycznych” osiach priorytetowych oraz szesnastu działaniach, wspartą środkami pomocy technicznej, tj.: 1. Przedsiębiorczość, 2. Turystyka, 3. Infrastruktura społeczna, 4. Rozwój, restrukturyzacja i rewitalizacja miast, 5. Infrastruktura transportowa regionalna i lokalna, 6. Środowisko przyrodnicze, 7. Infrastruktura społeczeństwa informacyjnego, 8. Pomoc techniczna.

Działania przewidziane do realizacji w ramach „Program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest dla powiatu bartoszyckiego na lata 2011-2032” odnoszą się w szczególności do: Priorytetu 4. Rozwój, restrukturyzacja i rewitalizacja miast,:

- Działanie 4.1. Humanizacja blokowisk, Poddziałanie 4.1.1. Poprawa warunków technicznych budynków zrealizowanych w technologii wielkiej płyty.

- Działanie 4.2. Rewitalizacja miast.

W ramach tych działań przewiduje się remonty, modernizacje i rewaloryzacje obiektów budowlanych, w tym m.in. możliwa jest wymiana elementów budynków zawierających azbest.

2.4.5. Powiązanie z Programem Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032

„Program Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032”, utrzymuje następujące cele przyjętego przez Radę Ministrów 14 maja 2002 r. „Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest stosowanych na terytorium Polski”:

1. usunięcie i unieszkodliwienie wyrobów zawierających azbest;
2. minimalizacja negatywnych skutków zdrowotnych spowodowanych obecnością azbestu na terytorium kraju;
3. likwidacja szkodliwego oddziaływania azbestu na środowisko.

POKzA określa także nowe zadania niezbędne do oczyszczenia kraju z azbestu w okresie 2009-2032, wynikające ze zmian gospodarczych i społecznych, jakie nastąpiły m.in. w związku ze wstąpieniem Polski do Unii Europejskiej. Realizuje także wnioski zawarte w „Raporcie z realizacji w latach 2003-2007 Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest stosowanych na terytorium Polski” poprzez wprowadzenie priorytetowych zadań legislacyjnych, uruchomienie wsparcia finansowego dla działań prowadzonych przez jednostki samorządu terytorialnego oraz usprawnienie systemu monitoringu realizacji Programu.

POKzA grupuje zadania przewidziane do realizacji na poziomie centralnym, wojewódzkim i lokalnym, w pięciu blokach tematycznych:

1. zadania legislacyjne;
2. działania edukacyjno-informacyjne skierowane do dzieci i młodzieży, szkolenia pracowników administracji rządowej i samorządowej, opracowywanie materiałów szkoleniowych, promocja technologii unicestwiania włókien azbestowych, organizacja krajowych i międzynarodowych szkoleń, seminariów, konferencji kongresów i udział w nich;
3. zadania w zakresie usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest z obiektów budowlanych, z obiektów użyteczności publicznej, terenów byłych producentów wyrobów azbestowych, oczyszczania terenów nieruchomości, budowy składowisk oraz instalacji do unicestwiania włókien azbestowych;
4. monitoring realizacji Programu przy pomocy elektronicznego systemu informacji przestrzennej;
5. działania w zakresie oceny narażenia i ochrony zdrowia.

Działania przewidziane do realizacji w ramach „Program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest dla powiatu bartoszyckiego na lata 2011-2032” wpłyną bezpośrednio na osiągnięcie wszystkich celów przyjętych w POKzA i w szczególności są związane z blokiem tematycznym nr 2 i 3.

2.4.6. Powiązanie z Polityką Ekologiczną Państwa w latach 2009-2012 z perspektywą do roku 2016

„Polityka Ekologiczna Państwa w latach 2009-2012 z perspektywą do roku 2016” do najważniejszych wyzwań w obszarze ochrony środowiska zalicza:

- działania na rzecz zapewnienia realizacji zasady zrównoważonego rozwoju;
- przystosowanie do zmian klimatu;
- ochrona różnorodności biologicznej.

Dokument wyróżnia trzy obszary działań: działania systemowe, ochronę zasobów naturalnych oraz poprawę jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego.

Główne kierunki działań systemowych przedstawione w dokumencie to:

1. Uwzględnienie zasad ochrony środowiska w strategiach sektorowych.
2. Aktywizacja rynku na rzecz ochrony środowiska.
3. Zarządzanie środowiskowe.
4. Udział społeczeństwa w działaniach na rzecz ochrony środowiska.
5. Rozwój badań i postęp techniczny.
6. Odpowiedzialność za szkody w środowisku.
7. Aspekt ekologiczny w planowaniu przestrzennym.

Kierunki działań w obszarze ochrony zasobów naturalnych to:

1. Ochrona przyrody.
2. Ochrona i zrównoważony rozwój lasów.
3. Racjonalne gospodarowanie zasobami wody.
4. Ochrona powierzchni ziemi.
5. Gospodarowanie zasobami geologicznymi.

Kierunki działań w obszarze poprawy jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego obejmują następujące zagadnienia:

1. Środowisko a zdrowie.
2. Jakość powietrza.
3. Ochrona wód.
4. Gospodarka odpadami.
5. Oddziaływanie hałasu i pól elektromagnetycznych.
6. Substancje chemiczne w środowisku.

Właśnie w obszarze poprawy jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego w „Polityka Ekologiczna Państwa w latach 2009-2012 z perspektywą do roku 2016” uwzględnia problem odpadów zawierających azbest. W dokumencie stwierdza się, że azbest (m.in.) należy do odpadów niebezpiecznych, które nie powinny trafiać na składowiska komunalne. Pomimo postępów w zagospodarowaniu tych odpadów jest konieczne dokonanie dalszej poprawy w systemie ich zbierania i unieszkodliwiania.

Ponadto wśród kierunków działań obejmujących zagadnienie substancji chemicznych w środowisku wymienia się kontynuację programów krajowych dotyczących usuwania PCB z transformatorów, kondensatorów i innych urządzeń zawierających te związki wraz z dekontaminacją tych urządzeń, **usuwanie azbestu**, likwidacja mogilników.

Działania przewidziane do realizacji w ramach „Program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest dla powiatu bartoszyckiego na lata 2011-2032” są spójne z kierunkami działań wymienionymi w obszarze poprawy jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego, w szczególności obejmującymi zagadnienie substancji chemicznych w środowisku.

2.4.7. Powiązanie z Krajowym Planem Gospodarki Odpadami

Krajowy Plan Gospodarki Odpadami 2014 został przyjęty Uchwałą Nr 217 Rady Ministrów z dnia 24 grudnia 2010 r. KPGO 2014 zakłada w okresie od 2011 r. do 2022 r. sukcesywne osiąganie celów określonych w przyjętym w dniu 15 marca 2010 r. przez Radę Ministrów „Programie Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009 - 2032”.

Wśród kierunków działań w zakresie zapobiegania powstawaniu odpadów i kształtowania systemu gospodarki odpadami wymienia się osiągnięcie założonych celów w zakresie gospodarowania odpadami zawierającymi azbest poprzez realizację działań zawartych w „Programie Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009 – 2032”.

Wśród zadań w zakresie gospodarki odpadami komunalnymi wymienia się utworzenie rejestru danych o rozmieszczeniu eksploatowanych i zamkniętych składowisk odpadów, w tym o składowaniu odpadów zawierających azbest na składowiskach przeznaczonych wyłącznie do składowania azbestu lub wydzielonych części składowisk.

Działania przewidziane do realizacji w ramach „Program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest dla powiatu bartoszyckiego na lata 2011-2032” wpłyną bezpośrednio na osiągnięcie wszystkich celów przyjętych w POKzA, zatem są również powiązane z KPGO 2014.

2.4.8. Cele ochrony środowiska ustanowione na szczeblu międzynarodowym, wspólnotowym i krajowym wraz ze sposobem ich uwzględnienia w projektowanym dokumencie

Realizacja zadań zawartych w projekcie „Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest dla powiatu bartoszyckiego na lata 2011-2032” jest powiązana z realizacją celów opisanych w następujących dokumentach (oprócz tych, które zostały omówione we wcześniejszych rozdziałach:

1. Strategia Rozwoju Kraju 2007-2015 (SRK),

2. Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia 2007-2013 wspierające wzrost gospodarczy i zatrudnienie – Narodowa Strategia Spójności (NSRO),
3. Krajowy Program Reform na lata 2008-2011 na rzecz realizacji Strategii Lizbońskiej (KPR),
4. Odnowiona Strategia Zrównoważonego Rozwoju Unii Europejskiej (EU SDS).

Głównym celem **Strategii Rozwoju Kraju 2007-2015** jest podniesienie poziomu i jakości życia mieszkańców Polski: poszczególnych obywateli i rodzin. „Program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest dla powiatu bartoszyckiego na lata 2011-2032” realizuje ten cel poprzez działania ukierunkowane na poprawę zdrowotności mieszkańców powiatu oraz życie w czystym, zdrowym i sprzyjającym środowisku przyrodniczym poprzez oczyszczenie terenu powiatu z azbestu – substancji stanowiącej zagrożenie dla środowiska i zdrowia ludzi.

Działania zawarte w „Programie usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest dla powiatu bartoszyckiego na lata 2011-2032” są powiązane z następującymi Priorytetami SRK:

- Z Priorytetem 1: Wzrost konkurencyjności i innowacyjności gospodarki w zakresie podniesienia poziomu technologicznego gospodarki przez rozwój badań oraz innowacje, w tym eko-innowacje jako inwestycje przyszłości, wśród których wymienia się wycofywanie substancji uznanych za toksyczne i niebezpieczne.
- Z Priorytetem 2: Poprawa stanu infrastruktury technicznej i społecznej w zakresie kształtowania warunków dla rozwoju inwestycji w mieszkalnictwie m.in. przez wspieranie działań na rzecz inwentaryzacji zasobów, w których zastosowano materiały niebezpieczne dla zdrowia i zastępowanie tych materiałów nowoczesnymi;
- Z Priorytetem 6: Rozwój regionalny i podniesienie spójności terytorialnej przez działania związane m.in. z wyrównaniem szans rozwoju obszarów problemowych, w tym obszarów wymagających szczególnych działań na rzecz poprawy stanu środowiska przyrodniczego.

Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia 2007-2013 wspierają wzrost gospodarczy i zatrudnienie. Formułują najważniejsze wyzwania dla kraju w perspektywie kolejnych lat oraz określają cele zmierzające do osiągnięcia spójności społeczno-gospodarczej i terytorialnej z krajami i regionami Wspólnoty.

„Program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest dla powiatu bartoszyckiego na lata 2011-2032” realizuje cel 3 NSRO: „Budowa i modernizacja infrastruktury technicznej i społecznej mającej podstawowe znaczenie dla wzrostu konkurencyjności Polski”, który jest spójny ze Strategicznymi Wytocznymi Wspólnoty w zakresie wzmacniania synergii między ochroną środowiska a wzrostem gospodarczym. Kluczowe znaczenie dla funkcjonowania i rozwoju polskiej gospodarki ma także bezpieczeństwo ekologiczne, w tym procedury dotyczące demontażu wyrobów zawierających azbest oraz transportu i składowania odpadów azbestowych, których stosowanie zakłada „Program...”. Zwiększanie świadomości ekologicznej, np. działania edukacyjno-informacyjne, które będą prowadzone w ramach realizacji „Programu...”, przyczyniają się do poprawy jakości życia mieszkańców powiatu bartoszyckiego.

Celem **Krajowego Programu Reform** na lata 2008-2011 na rzecz realizacji Strategii Lizbońskiej (KPR) jest stworzenie w Polsce podstaw do trwałego rozwoju społeczno-gospodarczego, wpływającego na poprawę standardu życia obywateli. Usuwanie wyrobów zawierających azbest jest jednym z czynników podnoszenia jakości życia obywateli. Główny cel „Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest dla powiatu bartoszyckiego na lata 2011-2032” wpisuje się w priorytet: „Innowacyjna gospodarka”, w którym w ramach działania 6: Wykorzystanie innowacyjnych rozwiązań w zakresie ochrony środowiska możliwe jest realizowanie zadania mającego na celu zapewnienie ludności odpowiedniej gospodarki odpadami, w tym odpadami niebezpiecznymi zawierającymi azbest. Skutkiem działań wskazanych w „Programie...” będzie poprawa warunków życia mieszkańców powiatu bartoszyckiego.

Jednym z celów **Odnowionej Strategii Zrównoważonego Rozwoju UE** jest ochrona środowiska naturalnego poprzez zapewnienie wysokiego poziomu ochrony środowiska i przeciwdziałanie zanieczyszczeniu środowiska oraz zapewnienie wysokiej jakości życia mieszkańcom. „Program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest dla powiatu bartoszyckiego na lata 2011-2032” realizuje cele związane ze zdrowiem publicznym dotyczące poprawy ochrony zdrowia przed zagrożeniami, np. ze strony substancji stwarzającej szczególne zagrożenie dla środowiska, jaką jest azbest. „Program...” jest spójny z założeniami „ostatecznego zastąpienia substancji wzbudzających szczególne duże obawy odpowiednimi alternatywnymi substancjami lub technologiami”.

Reasumując, do najistotniejszych celów ochrony środowiska ustanowionych na szczeblu międzynarodowym, wspólnotowym i krajowym, istotnych z punktu widzenia projektu „Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest dla powiatu bartoszyckiego na lata 2011-2032” należą:

- ochrona środowiska i zdrowia mieszkańców przed zanieczyszczeniem azbestem,
- poprawa jakości środowiska i jakości życia mieszkańców poprzez usuwanie wyrobów niebezpiecznych, w tym zawierających azbest,
- zwiększenie bezpieczeństwa ekologicznego poprzez stosowanie odpowiednich procedur postępowania (demontażu, transportu, unieszkodliwiania) z odpadami niebezpiecznymi, w tym zawierającymi azbest,
- zwiększenie bezpieczeństwa ekologicznego poprzez zwiększenie świadomości ekologicznej co do konieczności stosowanie odpowiednich procedur postępowania (użytkowania, demontażu, transportu, unieszkodliwiania) z wyrobami zawierającymi substancje niebezpieczne, w tym zawierającymi azbest.

Wszystkie te cele zostały uwzględnione w projekcie „Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest dla powiatu bartoszyckiego na lata 2011-2032” i znalazły odzwierciedlenie w planowanych do realizacji zadaniach.

Wg danych GUS w powiecie bartoszyckim mieszka 59 873 osób (stan na 31-12-2010). Powiat liczy 256 miejscowości. Największą miejscowością jest miasto Bartoszyce. Pozostałe miasta to: Górowo Iławeckie, Bisztynek i Sępól. W miastach mieszka 33 589 mieszkańców (56,1% populacji powiatu).

Liczba podmiotów gospodarki narodowej w powiecie bartoszyckim wynosi 3 922 (stan na 31-12-2010), z czego 3 724 to podmioty niepubliczne, w tym 2 784 to podmioty należące do osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą. 198 podmiotów należy do sfery publicznej.

Ważną gałęzią gospodarki w powiecie bartoszyckim jest rolnictwo. Na niemal całym obszarze powiatu występują zwarte kompleksy gleb o najwyższej przydatności rolniczej z naturalnymi preferencjami dla rolnictwa. Wskaźnik bonitacji rolniczej przestrzeni produkcyjnej jest wysoki i wynosi 74,1 pkt (podczas gdy średnia dla województwa wynosi 65 pkt). Użytki rolne stanowią ponad 68% powierzchni powiatu. Na terenie powiatu znajdowało się wiele Państwowych Gospodarstw Rolnych.

Stopa bezrobocia w powiecie bartoszyckim jest wysoka – wynosi aż 31,0% (stan na 31-12-2010).

3.1.2. Krajobraz i rzeźba terenu

Pod względem fizjograficznym największa część powiatu bartoszyckiego leży w Pasie Pobrzeży Bałtyckich, w regionie Niziny Staropruskiej, mezoregionie Niziny Sępolskiej. Zachodnia część gminy Górowo Iławeckie (oraz gmina miejska Górowo) leży w mezoregionie Wzniesień Górowskich. Pozostała część powiatu (południowy kraniec gminy Bartoszyce oraz zachodnia część gminy Bisztynek) leży w Pasie Pojezierzy Bałtyckich, w regionie Pojezierza Mazurskiego, mezoregionie Pojezierza Olsztyńskiego.

Na obszarze Niziny Sępolskiej przeważa krajobraz równinny, który urozmaicają doliny rzeczne i niewielkie spadki terenu. W części położonej w obszarze Wzniesień Górowskich dominuje ukształtowanie pagórkowate. Urozmaicony jest również krajobraz pojezierzy z licznymi pagórkami i dolinami.

Osią hydrograficzną terenu jest rzeka Łyna – największa rzeka województwa. Przecina ona teren powiatu płynąc z kierunku południowo-zachodniego na północno-wschodni. Łyna płynie przez miasta Bartoszyce i Sępól.

3.1.3. Klimat i powietrze atmosferyczne

Powiat bartoszycki leży w mazurskim regionie klimatycznym, we wschodniobałtyckiej dzielnicy klimatycznej, która jest chłodniejsza od sąsiadującej od zachodu dzielnicy

zachodniobałtyckiej, lecz cieplejsza niż przyległa od południa dzielnica mazurska. Charakteryzuje się ona następującymi wartościami elementów i zjawisk atmosferycznych:

- liczba dni mroźnych wynosi 38-43,
- liczba dni z przymrozkami 110-125,
- liczba dni z pokrywą śnieżną 60-65 dni.

Opad atmosferyczny wynosi średnio około 600 mm w roku. Okres wegetacyjny trwa około 200 dni. W powiecie bartoszyckim przeważają wiatry z kierunku południowo-zachodniego (18,9% udziału w ciągu roku) i wiatry zachodnie (15,2 %). Udział wiatrów południowo-zachodnich jest szczególnie wysoki jesienią i zimą.

Wg „Raportu o stanie środowiska województwa warmińsko-mazurskiego w 2009 roku” opracowanego przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska oraz raportu „Stan sanitarno-higieniczny województwa warmińsko-mazurskiego 2009” opracowanego przez Wojewódzką Stację Sanitarno-Epidemiologiczną w Olsztynie, jakość powietrza w powiecie bartoszyckim jest na ogół dobra. Średnioroczne stężenia dwutlenku azotu ($22 \mu\text{g}/\text{m}^3$), dwutlenku siarki ($1,1 \mu\text{g}/\text{m}^3$) oraz pyłu PM10 na tym terenie kształtowały się poniżej średniorocznego stężenia dopuszczalnego.

Ponadto, na terenie powiatu bartoszyckiego Instytut Medycyny Pracy w Łodzi wykonywał badania powietrza na zawartość włókien azbestu. Wyniki badań przedstawiono w opracowaniu „Zanieczyszczenie środowiska azbestem. Skutki zdrowotne. Raport z badań.”

Na terenie powiatu bartoszyckiego prowadzono pomiary w 4 punktach badawczych. Średnie stężenie włókien azbestu na terenie powiatu wynosi $338 \text{ wł}/\text{m}^3$, co plasuje powiat nieznacznie poniżej średniej dla województwa. Najniższe stężenie odnotowano w jednym z punktów pomiarowych na terenie miasta Bartoszyce ($227 \text{ wł}/\text{m}^3$), a najwyższe – w Sępopolu ($412 \text{ wł}/\text{m}^3$) i w drugim punkcie pomiarowym w Bartoszycach ($412 \text{ wł}/\text{m}^3$). Stężenie włókien azbestu w powietrzu na terenie miasta Górowo Iławeckie wynosiło $285 \text{ wł}/\text{m}^3$.

Zawartości stężenia w przedziale 200-400 $\text{wł}/\text{m}^3$ są klasyfikowane jako niskie, a – 400-1000 $\text{wł}/\text{m}^3$ jako umiarkowane, zatem stężenie włókien azbestu na terenie powiatu bartoszyckiego można zaklasyfikować jako niskie i umiarkowane.

3.1.4. Gleby i powierzchnia ziemi

Na terenie powiatu bartoszyckiego przeważają gleby brunatne właściwe i kwaśne morfologicznie przy nieznacznym udziale ziem czarnych. Kolejnym typem gleby występującym na większych połaciach (w dolinach rzek) są mady czarnoziemne i brunatne. Stosunkowo niewielką powierzchnię zajmują gleby hydrogeniczne (torfowe, murszowo-torfowe i murszowate) i bielcowe.

Pod względem urodzajności gleb powiat bartoszycki plasuje się na czwartym miejscu w województwie warmińsko-mazurskim. Wskaźnik bonitacji jakości i przydatności rolniczej

gleb wynosi 58,2 pkt (średnia wojewódzka wynosi 50,1 pkt). Najwięcej gleb należy do klasy bonitacyjnej IIIb i IVa.

Badania prowadzone przez IUNG w Puławach w ramach monitoringu chemizmu gleb ornych wykazały, że na terenie powiatu bartoszyckiego, w punkcie pomiarowym w Dzikowie (gmina Górowo Iławeckie) gleby wykazują naturalną zawartość metali ciężkich. Ze względu na podobne uwarunkowania można przypuszczać, że również pozostałych obszarach powiatu gleby nie są zanieczyszczone metalami ciężkimi. Podobna sytuacja występuje w przypadku zawartości siarki siarczanowej – gleba zawiera niską, naturalną ilość tego zanieczyszczenia. Natomiast w przypadku węglowodorów aromatycznych (WWA) stwierdzono ich podwyższoną zawartość (stopień zanieczyszczenia 1 w skali od 0 do 4). Pomimo tego, gleba taka nadaje się do uprawy wszystkich roślin bez obawy zanieczyszczenia płodów rolnych.

Gleby bardzo kwaśne (pH do 4,5) i kwaśne (pH 4,6-5,5) stanowią odpowiednio 20 i 31% powierzchni użytków rolnych.

3.1.5. Zasoby naturalne

Powiat bartoszycki nie jest zasobny w kopaliny. Udokumentowane złoża (kruszywo naturalne, surowce ilaste ceramiki budowlanej, torf niski, torf balneologiczny, kreda jeziorna, tor niski i mieszany) znajdują się w gminach Górowo Iławeckie i Sępól. Eksploatowane są tylko 3 złoża.

3.1.6. Wody powierzchniowe i podziemne

Wody podziemne

Powiat bartoszycki leży na obszarze mazurskiego regionu hydrogeologicznego. Jest stosunkowo zasobny w wody podziemne możliwe do wykorzystania. Na całym terenie powiatu występują poziomy wodonośne czwartorzędowe i trzeciorzędowe. Zróżnicowana jest głębokość występowania warstw wodonośnych i ich miąższość. Teren powiatu jest objęty zasięgiem Głównego Zbiornika Wód Podziemnych oznaczonego numerem 205 (subzbiornik, GZWP Warmia). Wody tego zbiornika są w naturalny sposób chronione od powierzchni terenu. Stan wód podziemnych odpowiada wysokiej (klasa Ib) i średniej (klasa II) klasie jakości.

Wody powierzchniowe

Zachodnie tereny powiatu leżą na obszarze węzła hydrograficznego, na którym następuje kulminacja terenów stanowiących obszary zasilania stref źródłowych licznych cieków (Elma, Kamienna-Młynówka, Wałsza, Stradyk i inne mniejsze ciek). Ciek w obrębie węzła hydrograficznego charakteryzują się dużą nierównomiernością przepływu, zbliżoną do nieregularności przepływu rzek górskich.

Cały powiat bartoszycki leży w zlewisku Zalewu Wiślanego. Sieć hydrograficzna w powiecie jest dobrze rozwinięta. Główną rzeką, płynącą z południowo-zachodniej części powiatu na północny zachód jest rzeka Łyna. Kolejne rzeki to: Elma, Pisa Północna, Bajdycka

Młynówka, Guber, Sajna, Walsza, Katławka, Stradyk, Bezleda. Na terenie powiatu znajduje się również kilkanaście jezior, które są położone głównie w północnej i zachodniej części gminy Górowo Iławeckie i środkowej części gminy Bartoszyce. Są to jeziora niewielkie i płytkie.

Na podstawie badań przeprowadzonych przez WIOŚ w Olsztynie można stwierdzić, że jakość wód powierzchniowych w powiecie jest w przeważającej mierze umiarkowana.

3.1.7. Różnorodność biologiczna

Ze względu na synantropizację (całość przemian zachodzących w szacie roślinnej pod wpływem działalności człowieka), powiat bartoszycki leży w regionie IV stopnia (skala od I do VII), gdzie przeważa roślinność antropogeniczna (wprowadzona przez człowieka), a roślinność naturalna zachowała się fragmentarycznie w siedliskach skrajnie ubogich lub niedostępnych do wykorzystania przez człowieka.

Znacznie większe zróżnicowanie gatunkowe roślin i zwierząt występuje zatem na tych terenach powiatu, które nie są silnie przekształcone przez działalność człowieka, w przypadku powiatu bartoszyckiego – głównie działalność rolniczą. Zgodnie z tym, największa różnorodność biologiczna w powiecie bartoszyckim występuje na obszarach podmokłych, mało dostępnych i leśnych.

3.1.8. Lasy. Świat roślin.

Lasy zajmują w powiecie bartoszyckim 28 934 ha, lesistość powiatu wynosi 22,1%. Duże kompleksy leśne w powiecie bartoszyckim są skupione głównie w północnej części gminy Górowo Iławeckie. Mniejsze kompleksy są porozrzucone po całym terenie powiatu. Biorąc pod uwagę regionalizację przyrodniczo-leśną, lasy należą do dwóch krain: Krainy Bałtyckiej (zachodnia część gminy Górowo Iławeckie) i Krainy Mazursko-Podlaskiej (pozostała część powiatu). Ze względu na bardzo wysoką żyzność charakteryzują się stosunkowo dużą różnorodnością siedliskową oraz gatunkową drzewostanów. Dominujące gatunki drzew to: brzoza brodawkowata, dąb szypułkowy, świerk, sosna zwyczajna, olsza czarna, modrzew i buk.

Lasy w powiecie bartoszyckim są w dobrej kondycji.

Na terenie powiatu spotyka się wiele gatunków pospolitych roślin, takich jak trzcina pospolita, pałka wąskolistna i szerokolistna, rdestnica, moczarka kanadyjska, grzybień biały, grąźel żółty, ale także gatunki rzadkie i chronione jak: malina moroszka (*Rubus chamaemore*), wawrzynek wilczełyko (*Daphne mezereum*), podrzeń żebrowiec (*Rotundifolia*), pełnik europejski (*Trollius europaeus*), lepnica litewska (*Silene lithuanica*). Ponadto, można też spotkać torfowiska niskie (eutroficzne) zasiedlone przez wiele gatunków (m.in. turzyce i kosańce).

3.1.9. Świat zwierząt

W powiecie bartoszyckim występuje kilka gatunków dużych ssaków, jak: jeleń, dzik, sarna, borsuk, a także wilk (umieszczony w Załączniku IV Dyrektywy 92/43/EWG w sprawie ochrony siedlisk naturalnych oraz dzikiej fauny i flory z 1992 r. – jako gatunek wymagający ścisłej ochrony oraz w Czerwonej Księdze Zwierząt). Z mniejszych ssaków występuje: wiewiórka, kuna, wydra (również umieszczona w Załączniku IV Dyrektywy Siedliskowej), tchórz, norka amerykańska. Ponadto, spotyka się siedliska bobra (umieszczony w Załączniku IV Dyrektywy Siedliskowej).

Ptaki są najliczniejszą grupą zwierząt występującą w powiecie bartoszyckim. Często występują miejsca gniazdowania bociana białego (umieszczonego w Załączniku I Dyrektywy 79/409/EWG w sprawie ochrony dzikich ptaków – jako gatunek objęty szczególną ochroną) – najliczniej na północy powiatu. Spotyka się także inne gatunki ptaków gniazdujących, wymienione w Załączniku I Dyrektywy Ptasiej jak: kania ruda, dzięcioł średni, puchacz, bąk, czapla siwa, błotniak zbożowy, bocian czarny i żuraw. Ponadto, licznie występują inne gatunki pospolitych ptaków.

Z płazów i gadów w powiecie bartoszyckim występują: żmija zygzakowata, padalec zwyczajny, traszka grzebieniasta, traszka zwyczajna, kumak nizinny, grzebiuszka ziemna, ropucha szara, ropucha paskówka, ropucha zielona, rzekotka drzewna, żaba trawna, żaba moczarowa, żaba wodna, żaba jeziorkowa, zaskroniec zwyczajny, jaszczurka zwinka, jaszczurka żyworodna.

3.1.10. Zabytki i dobra materialne

Na terenie powiatu bartoszyckiego znajduje się 265 obiektów zabytkowych: kościołów, pałaców wraz z założeniami parkowymi, zespołów folwarcznych, założeń dworskich, domów mieszkalnych, kapliczek, cmentarzy.

Najważniejszymi zabytkami spośród 76 obiektów zabytkowych w mieście Bartoszyce są: układ urbanistyczny – Stare Miasto łącznie z murami obronnymi i obszarem 50 m. na zewnątrz od murów, budowle sakralne z XIV i XV wieku: kościół p.w. Św. Jana Chrzciciela wraz z wyposażeniem wnętrza, kościół Św. Jana Ewangelisty wraz z wyposażeniem wnętrza, brama miejska „Lidzbarska”.

Na terenie gminy Bartoszyce znajduje się 48 obiektów zabytkowych. Najcenniejszym jest kościół w Sokolicy. Innymi interesującymi zabytkami są kościoły w: Łabędniku, Galinach, Rodnowie i Wojciechach, pochodzące z XIV i XV wieku oraz założenia pałacowo-parkowe.

W mieście Górowo Iławeckie znajduje się 27 obiektów zabytkowych, m.in. ratusz z XIV wieku, cerkiew grekokatolicka z XIV wieku, natomiast w gminie Górowo Iławeckie znajduje się 9 obiektów zabytkowych, m.in. kościoły: w Janikowie z XIV wieku, Kandytach z XVI, Pieszkowie z XV wieku oraz pałac neoklasycystyczny w Nerwikach.

Zachowane do dziś zabytki Bisztynka (41 obiektów) stanowią głównie budowle sakralne, takie jak: kościół gotycki z XIV wieku, kościół renesansowy wybudowany w XVIII wieku. Ponadto, cennym obiektem zabytkowym jest Brama Lidzbarska stanowiąca część murów obronnych z przełomu XV i XVI wieku. Zabytki na terenach wiejskich gminy to przede wszystkim obiekty sakralne.

Na terenie gminy Sępolek znajdują się 64 obiekty zabytkowe, najcenniejszym zabytkiem Sępolek jest kościół parafialny pod wezwaniem świętego Michała Archanioła oraz pozostałości murów miejskich (XIV w.) z fragmentami baszty oraz pałace w Judytach i Masunach.

3.2. Analiza obecnego stanu gospodarki odpadami na terenie powiatu bartoszyckiego, ze szczególnym uwzględnieniem wyrobów zawierających azbest

3.2.1. Gospodarka odpadami wraz z prognozą zmian

Odpady komunalne na terenie powiatu bartoszyckiego są zbierane głównie w oparciu o system pojemnikowy (w większości pojemniki 110 l, 1100 l, 7 m³) oraz pojemnikowo-workowy.

Mieszkańcy i podmioty gospodarcze zawierają umowy z firmami świadczącymi usługi. Firmy świadczące usługi posiadają stosowne zezwolenia na zbieranie i transport odpadów. Opłaty za usługę (od mieszkańców i podmiotów) są pobierane przez firmy świadczące usługi. Na terenie powiatu bartoszyckiego w 2009 r. działało 9 podmiotów zajmujących się zbieraniem i transportem odpadów komunalnych.

Na terenie powiatu bartoszyckiego funkcjonuje również selektywna zbiórka odpadów. System jest obsługiwany przez firmy zajmujące się zbieraniem odpadów. Użytkownicy nie ponoszą odrębnych opłat za selektywną zbiórkę odpadów. Selektywne gromadzenie dotyczy przede wszystkim odpadów z tworzyw sztucznych i metali, szkła oraz papieru i kartonu, jak również odpadów niebezpiecznych (baterii, przeterminowanych leków, środków ochrony roślin) – głównie w punktach sprzedaży tych artykułów.

Odpady komunalne są unieszkodliwiane głównie poprzez składowanie. Na terenie powiatu funkcjonują dwa składowiska odpadów: w gminie Bartoszyce (składowisko w Wysiecku eksploatowane przez Zakład Gospodarki Odpadami w Bartoszykach) oraz w gminie Bisztynka (Międzygminny Zakład Kompleksowego Przerobu Odpadów Komunalnych w Sękitach).

W 2009 r. zebrano na terenie powiatu bartoszyckiego 11 294,38 ton odpadów komunalnych, z czego 8 792,75 pochodziło z gospodarstw domowych.

Odpady przemysłowe zgodnie z prawem są poddawane zagospodarowaniu przez wytwórców tych odpadów (bezpośrednio lub za pośrednictwem wyspecjalizowanych firm). W 2009 r. na

PROGNOZA ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO
dla projektu dokumentu „Program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest
dla powiatu bartoszyckiego na lata 2011-2032”

terenie powiatu bartoszyckiego wytworzono 6,7 tys. ton odpadów przemysłowych, z czego 6,4 tys. ton (95,5%) poddano odzyskowi.

Prognozowane zmiany w gospodarce odpadami związane są głównie ze zmianą prawodawstwa dotyczącego systemu gospodarki odpadami. W dniu 15 lipca 2011 r. Prezydent RP podpisał ustawę z dnia 1 lipca 2011 r. o zmianie ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach oraz niektórych innych ustaw. Ustawa wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 2012 r.

Dzięki zmianom w ustawie mieszkańcy nie będą już musieli samodzielnie zawierać umów z firmami odbierającymi odpady. Zgodnie z ustaloną przez każdą gminę opłatą, każdy mieszkaniec będzie płacił za odbiór wszystkich komunalnych odpadów, jakie wyprodukuje, w tym np. wielkogabarytowych. Stawka opłaty będzie określana przez gminę na podstawie kosztów zagospodarowania odpadów. Gminy będą mogły także dowolnie stosować stawki preferencyjne dla mieszkańców segregujących odpady.

Dla przedsiębiorców projekt ustawy wprowadza obowiązek uczestniczenia w przetargach organizowanych przez gminy na odbieranie odpadów. Po wejściu w życie ustawy, gminy rozpoczną wdrażanie systemu i organizowanie przetargów na ich obsługę.

Zmiany w ustawie pozwolą na ustanowienie jednolitych zasad finansowania odbierania i zagospodarowania odpadów komunalnych na terenie całego kraju. Tam, gdzie wprowadzono już zarządzanie gospodarowaniem odpadami komunalnymi przez samorząd, wyeliminowano porzucanie odpadów np. w lasach czy spalanie ich w domowych piecach. Ponadto obniżone zostały stawki opłat za ich odbieranie i zagospodarowanie. Dzięki temu wyeliminowano lub ograniczono niezgodne z wymogami prawa pozbywanie się odpadów (np. wyrzucanie odpadów na tzw. „dzikie” wysypiska).

W ustawie przewidziano okresy przejściowe dla poszczególnych rozwiązań:

- 1 stycznia 2012 r. – zacznie działać rejestr działalności regulowanej, gmina od tego dnia nie wydaje zezwoleń na odbieranie odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości.
- Do 30 kwietnia 2012 r. – przedsiębiorcy odbierający odpady komunalne od właścicieli nieruchomości będą zobowiązani złożyć pierwsze sprawozdania.
- Do 1 lipca 2012 r. – sejmik województwa uchwali aktualizację wojewódzkiego planu gospodarki odpadami oraz uchwałę w sprawie wykonania wojewódzkiego planu gospodarki odpadami, w której określone zostaną regiony oraz regionalne instalacje do zagospodarowania odpadów.
- 1 stycznia 2013 r. – zaczną obowiązywać nowe regulaminy utrzymania czystości i porządku na terenie gminy. Do tego czasu gminy są zobowiązane podjąć uchwały w sprawie stawek opłat, szczegółowych zasad ich ponoszenia, wzoru deklaracji i terminu złożenia pierwszych deklaracji. Od tego dnia powinna zacząć się kampania edukacyjno-informacyjna, mająca na celu zapoznanie właścicieli nieruchomości z obowiązkami wynikającymi z uchwał.
- 1 stycznia 2013 r. – przedsiębiorcy, którzy przed wejściem w życie ustawy działali na podstawie zezwoleń są obowiązani uzyskać wpis do rejestru.

PROGNOZA ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO
dla projektu dokumentu „Program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest
dla powiatu bartoszyckiego na lata 2011-2032”

- Do 31 marca 2013 r. – termin złożenia przez gminy pierwszych sprawozdań do Marszałka Województwa.
- 1 lipca 2013 r. – nowy system zaczyna funkcjonować – uchwały rad gmin wejdą w życie, gminy zaczynają pobierać opłaty od właścicieli nieruchomości i w zamian zapewniają świadczenie usług w zakresie odbierania odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości. Do tego czasu muszą zostać rozstrzygnięte przetargi na odbieranie odpadów od właścicieli nieruchomości i muszą być podpisane umowy między gminą, a przedsiębiorcami.

Zmiana ustawy wpłynie przede wszystkim na uszczelnienie systemu odbierania odpadów komunalnych od mieszkańców, co znajdzie odzwierciedlenie w zwiększonej ilości odpadów przezywanych do zagospodarowania i utylizacji.

3.2.2. Inwentaryzacja azbestu

Przygotowanie projektu „Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest dla powiatu bartoszyckiego na lata 2011-2032” zostało poprzedzone wykonaniem inwentaryzacji wyrobów zawierających azbest (głównie pokryć dachowych wykonanych z płyt azbestowo-cementowych). Inwentaryzacja wyrobów zawierających azbest przeprowadzona na terenie poszczególnych gmin powiatu bartoszyckiego polegała na spisie z natury. Podczas tego procesu określono również stan i możliwość bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest, na podstawie których określono stopień pilności ich usunięcia. Wyniki inwentaryzacji zostały zebrane w bazie danych. Zgromadzone dane umożliwiły opracowanie mapy rozmieszczenia wyrobów zawierających azbest.

Podstawowe rodzaje wyrobów zawierających azbest, występujące na terenie powiatu bartoszyckiego to wyroby zaliczane do klasy II („wyroby twarde”), zawierające poniżej 20% azbestu:

- w przeważającej części: płyty azbestowo-cementowe faliste (W02) oraz płyty „karo” stosowane jako pokrycia dachowe i elewacje zewnętrzne.
- płyty płaskie (W01) wykorzystywane jako elewacje zewnętrzne, ściany osłonowe, ściany działowe, osłony ścian przewodów windowych, szybów wentylacyjnych i instalacyjnych w budownictwie wielokondygnacyjnym.
- w minimalnych ilościach – rury stosowane w instalacjach wodociągowych i kanalizacyjnych, a także jako przewody kominowe i zsypy.

Dwa pierwsze rodzaje wyrobów zawierających azbest stanowią łącznie ponad 99,9% wszystkich wyrobów zawierających azbest występujących na terenie powiatu bartoszyckiego.

Tabela 1 przedstawia zestawienie ilości wyrobów zawierających azbest na terenie powiatu bartoszyckiego z podziałem na poszczególne gminy. Łącznie na terenie powiatu znajduje się 504 076 m² płyt azbestowo-cementowych, co łącznie z pozostałymi wyrobami zawierającymi azbest daje masę 5 546,7 Mg wyrobów zawierających azbest.

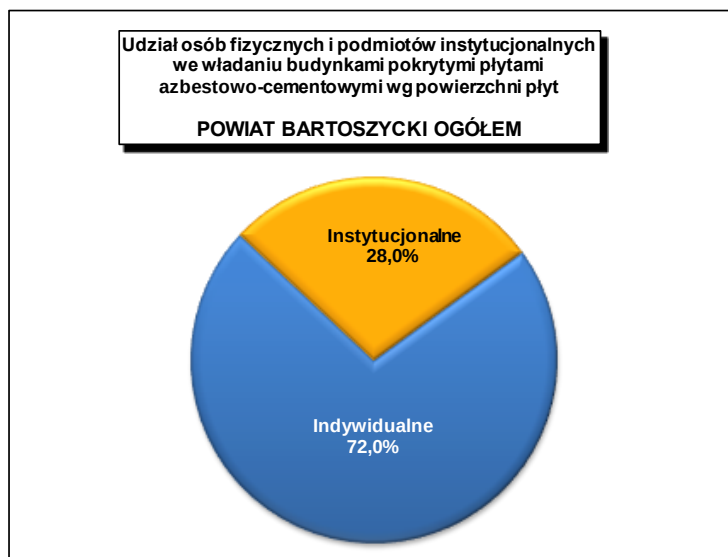
PROGNOZA ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO
dla projektu dokumentu „Program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest
dla powiatu bartoszyckiego na lata 2011-2032”

Tabela 1 Wyroby zawierające azbest na terenie Powiatu Bartoszyckiego

Gmina	Wyroby zawierające azbest			
	Powierzchnia płyt azbestowo-cementowych [m ²]			Masa [Mg]
	we władaniu osób fizycznych	we władaniu osób instytucjonalnych	Razem	
Bartoszyce miasto	6 775,68	7 747,89	14 523,57	161,4
Bartoszyce gmina	95 868,00	56 174,00	152 042,00	1 672,5
Bisztynek	38 257,00	23 318,50	61 575,50	677,3
Górowo Iławeckie miasto	4 590,00	2 484,60	7 074,60	77,8
Górowo Iławeckie gmina	110 301,00	23 087,00	133 388,00	1 467,5
Sępólno	107 027,00	28 445,00	135 472,00	1 490,2
Razem	362 818,68	141 256,99	504 075,67	5 546,7

Źródło: projekt „Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest dla powiatu bartoszyckiego na lata 2011-2032”

Rys. 2 przedstawia podział wyrobów zawierających azbest na znajdujące się we władaniu osób fizycznych oraz podmiotów instytucjonalnych. Ponad 28% wyrobów zawierających azbest znajduje się we władaniu osób fizycznych.

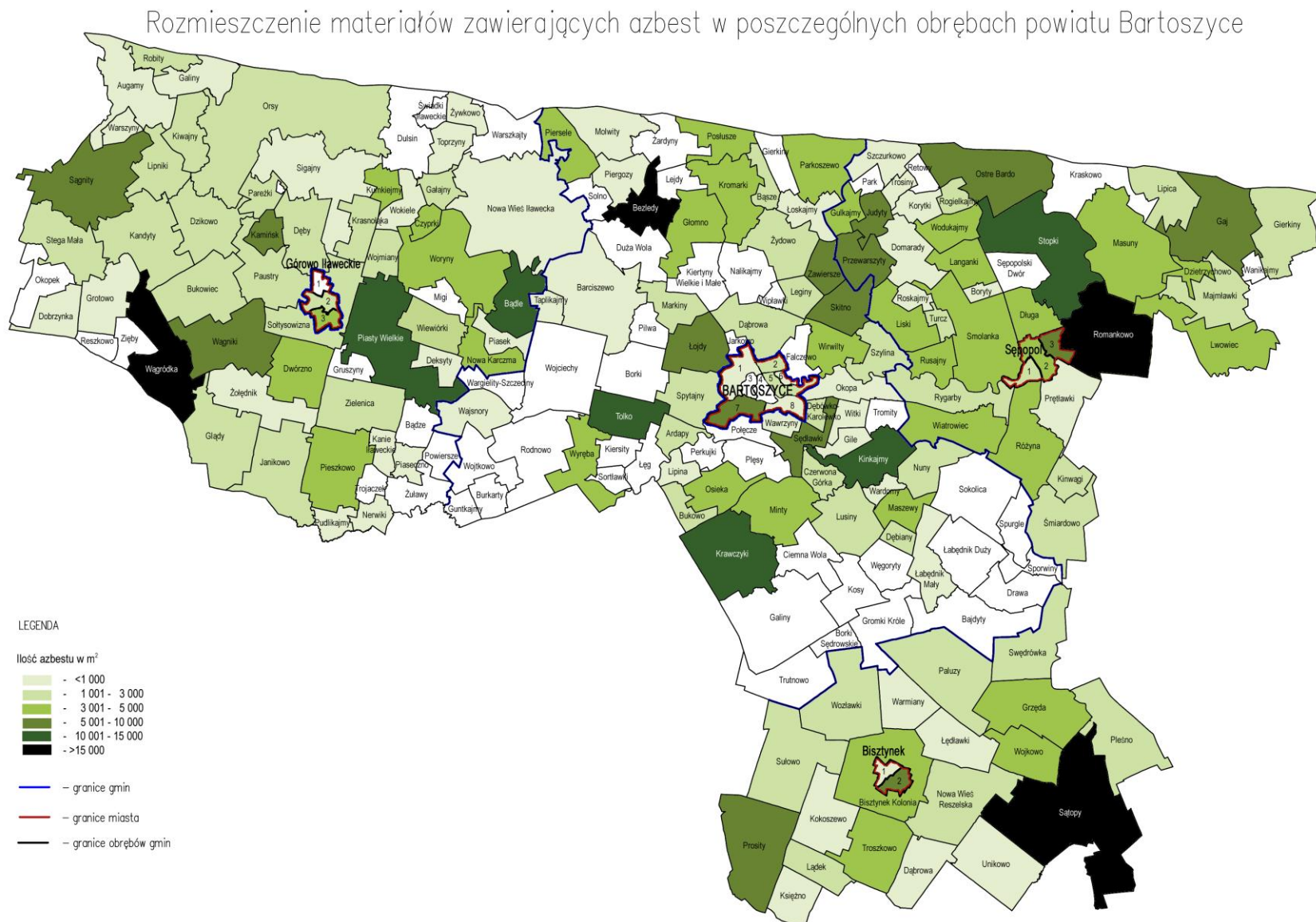
Rys. 2.

opracowanie: Biuro Doradcze EkoINFRA

Rys. 3 przedstawia rozmieszczenie wyrobów zawierających azbest w poszczególnych obręgach geodezyjnych Powiatu Bartoszyckiego wg ilości wyrażonej w m².

Najwięcej wyrobów zawierających azbest (płyt azbestowo-cementowych) znajduje się w następujących obręgach:

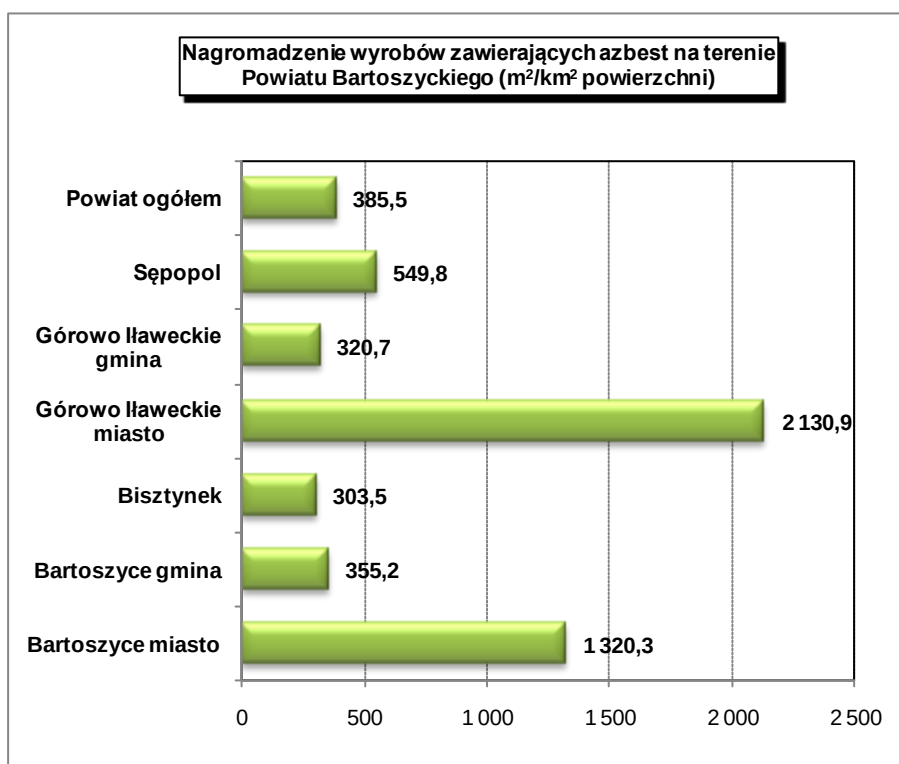
- Bezledy (gmina Bartoszyce) – 34 430 m²,
- Wągródka (gmina Górowo Iławeckie) – 26 710 m²,
- Sątopy (gmina Bisztynek) – 16 215 m²,
- Romankowo (gmina Sępólno) – 15 719 m².

Źródło: projekt „Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest dla powiatu bartoszyckiego na lata 2011-2032”

Rys. 3. Rozmieszczenie wyrobów zawierających azbest na terenie Powiatu Bartoszyckiego.

Po uwzględnieniu powierzchni poszczególnych gmin (Rys. 4) okazało się, że największe nagromadzenie wyrobów zawierających azbest przypadających na jednostkę powierzchni odnotowuje się w gminach miejskich – najwięcej w Górowie Iławeckim: aż 2130,9 m² wyrobów na km² powierzchni. Przeciętne nagromadzenie dla całego powiatu wynosi 385,5 m² wyrobów na km² powierzchni.

Rys. 4.

opracowanie: Biuro Doradcze EkoINFRA

3.2.3. Gospodarka odpadami zawierającymi azbest wraz z prognozą zmian

Odpady zawierające azbest są w chwili obecnej usuwane w następujący sposób: po dopełnieniu obowiązków formalnoprawnych, właściciel lub zarządca obiektu, w których zastosowano wyroby zawierające azbest, dokonuje wyboru wykonawcy prac związanych z usunięciem tych wyrobów – wytwórcy odpadów niebezpiecznych. Zawiera umowę na wykonanie prac zabezpieczenia lub usuwania wyrobów zawierających azbest oraz oczyszczenia budynku, budowli, instalacji lub urządzenia oraz terenu z azbestu. Obecnie na terenie powiatu bartoszyckiego funkcjonują dwie firmy, które posiadają stosowne uprawnienia do prowadzenia prac polegających na usuwaniu wyrobów zawierających azbest, zgodnie z decyzją Marszałka Województwa Warmińsko-Mazurskiego zatwierdzającą Program Gospodarki Odpadami:

PROGNOZA ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO
dla projektu dokumentu „Program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest
dla powiatu bartoszyckiego na lata 2011-2032”

1. F.U.H.”SZYK-BUD” Usługi Blacharsko-Dekarskie Szymczak Krzysztof, ul. Spółdzielców 16, 11-200 Bartoszyce.
2. BUILD Wojciech Skrzypa, Woryny 73, 11-220 Górowo Iławeckie.

Niezależnie od obowiązków wykonawcy prac, właściciel lub zarządca informuje mieszkańców lub użytkowników budynku, budowli, instalacji lub urządzenia oraz terenu, o usuwaniu niebezpiecznych materiałów zawierających substancje stwarzające szczególne zagrożenie dla ludzi oraz sposobach zabezpieczenia przed tą szkodliwością.

Po zakończeniu prac właściciel lub zarządca uzyskuje od wykonawcy prac pisemne oświadczenie o prawidłowości wykonania robót i oczyszczenia obiektu z azbestu.

Wykonawca prac przekazuje odpady azbestu do utylizacji. Obecnie na terenie powiatu nie ma składowiska, które byłoby przystosowane do składowania odpadów zawierających azbest. Jednak w bieżącym roku (2011 r.) jest planowane otwarcie kwatery na odpady zawierające azbest na składowisku w Wysiece w gminie Bartoszyce, eksploatowanym przez Zakład Gospodarki Odpadami w Bartoszczach.

Nie przewiduje się zmian w istniejącym systemie gospodarki odpadami zawierającymi azbest (sposobie usuwania wyrobów zawierających azbest), jednak – w związku z realizacją „Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest dla powiatu bartoszyckiego na lata 2011-2032” przewiduje się znaczne zwiększenie ilości usuwanych i unieszkodliwianych wyrobów zawierających azbest z terenu powiatu bartoszyckiego w stosunku do stanu obecnego. Tabela 2 przedstawia prognozowane ilości usuwanych i unieszkodliwianych wyrobów zawierających azbest w poszczególnych latach realizacji programu przy założeniu trzech scenariuszy intensywności realizacji „Programu...”. Należy przy tym stwierdzić, że intensywność usuwania wyrobów zawierających azbest będzie zależała także od **stopnia zamożności mieszkańców**. Blisko 100% tych wyrobów to pokrycia dachowe, a ich usunięcie wiąże się z kosztowną wymianą pokrycia na nowe.

Tabela 2 Prognoza ilości unieszkodliwianych odpadów zawierających azbest

Założone scenariusze	Intensywność usuwania wyrobów zawierających azbest					
	2011	2012	2013	2014	2015	2016-2032
Scenariusz pesymistyczny	5%	5%	5%	5%	5%	75%
Ilość unieszkodliwionych odpadów	277,34	277,34	277,34	277,34	277,34	4 160,03
Scenariusz pośredni	10%	10%	10%	10%	10%	50%
Ilość unieszkodliwionych odpadów	554,67	554,67	554,67	554,67	554,67	2 773,35
Scenariusz optymistyczny	15%	15%	15%	15%	15%	25%
Ilość unieszkodliwionych odpadów	832,01	832,01	832,01	832,01	832,01	1 386,68

opracowanie: Biuro Doradcze EkoINFRA

3.3. Główne problemy ochrony środowiska na terenie Powiatu Bartoszyckiego ze szczególnym uwzględnieniem problemów w gospodarce odpadami

Po dokonaniu analizy stanu środowiska na terenie powiatu bartoszyckiego stwierdzono, że głównymi problemami są:

1. Znaczne ilości wyrobów zawierających azbest (pokryć dachowych z płyt azbestowo-cementowych), występujące na terenie powiatu.
2. Znaczne nagromadzenie wyrobów zawierających azbest na jednostkę powierzchni – szczególnie w miastach.
3. Zbyt niska świadomość mieszkańców na temat właściwego postępowania z odpadami – w tym z odpadami zawierającymi azbest, co może skutkować występowaniem (przejściowych i lokalnych) przekroczeń występujących obecnie niskich i umiarkowanych stężeń włókien azbestu w powietrzu, co stwarza zagrożenie dla zdrowia ludzi.
4. Zbyt niska świadomość mieszkańców na temat właściwego użytkowania wyrobów zawierających azbest, co może skutkować występowaniem (przejściowych i lokalnych) przekroczeń występujących obecnie niskich i umiarkowanych stężeń włókien azbestu w powietrzu, co stwarza zagrożenie dla zdrowia ludzi.
5. Brak na terenie powiatu składowiska przystosowanego do utylizacji odpadów zawierających azbest.
6. Niewielka liczba firm posiadających uprawnienia do prowadzenia prac polegających na usuwaniu wyrobów zawierających azbest, zgodnie z decyzją Marszałka Województwa Warmińsko-Mazurskiego zatwierdzającą Program Gospodarki Odpadami.
7. Możliwość występowania chronionych gatunków zwierząt (szczególnie gniazd: bocianów, jerzyków) w/na budynkach, w których wykorzystano azbest.
8. Występowanie na obszarze powiatu terenów cennych przyrodniczo, w tym objętych ochroną, słabo zagospodarowanych, w połączeniu ze stosunkowo niską świadomością środowiskową mieszkańców, może skutkować powstawaniem nielegalnych wysypisk odpadów (także tych niebezpiecznych, zawierających azbest).

3.4. Istniejące problemy ochrony środowiska istotne z punktu widzenia realizacji projektowanego dokumentu, w szczególności dotyczące obszarów objętych ochroną

Tereny chronione na obszarze powiatu bartoszyckiego zajmują 25 745,4 ha, w tym:

- rezerваты przyrody 351,0 ha,
- obszary chronionego krajobrazu 25 737,1 ha,
- pozostałe formy ochrony przyrody 461,8 ha,
- użytki ekologiczne 119,1 ha.

3.4.1. Parki Krajobrazowe

Na terenie powiatu bartoszyckiego nie występują Parki Krajobrazowe.

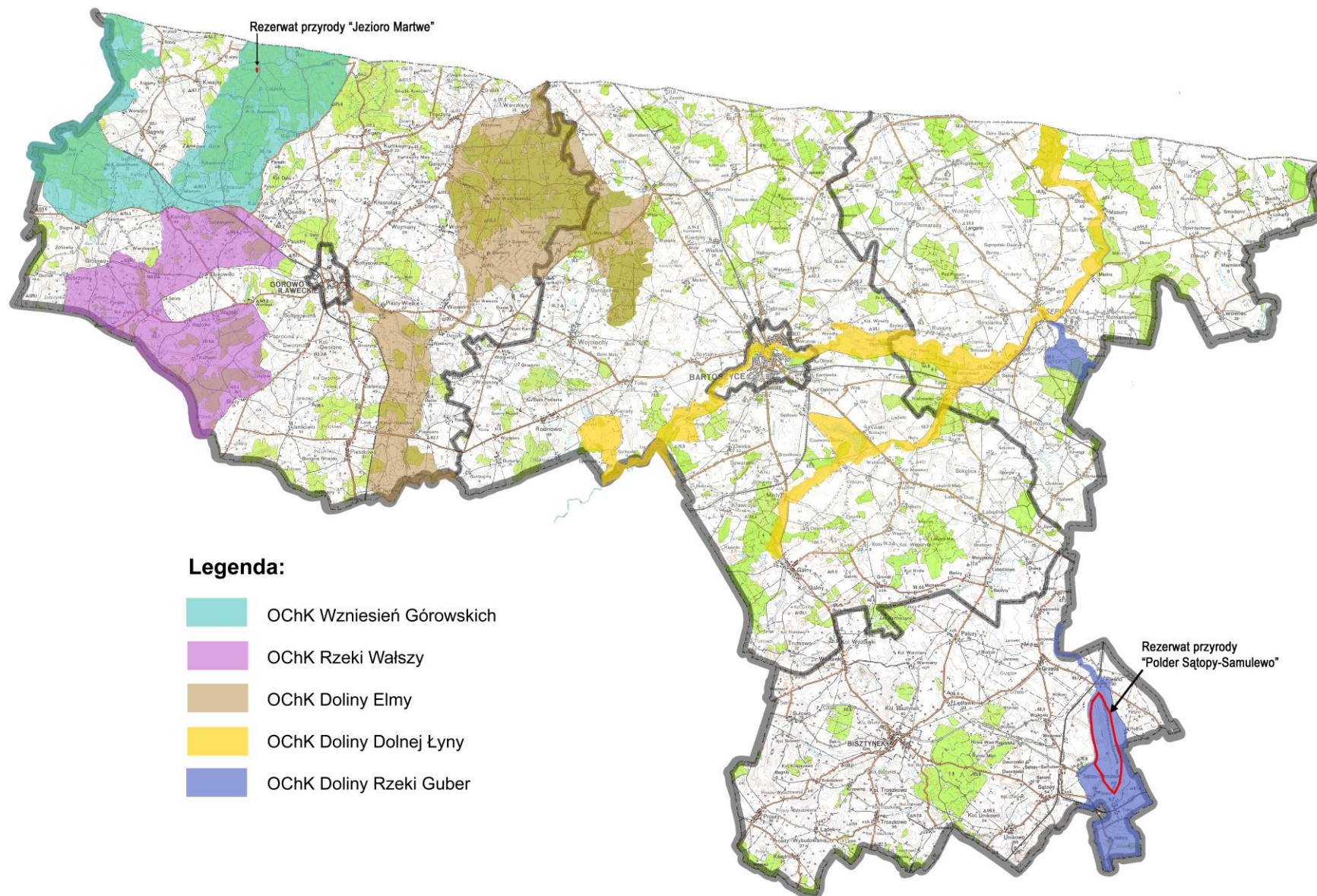
3.4.2. Obszary Chronionego Krajobrazu

Obszary Chronionego Krajobrazu na terenie powiatu bartoszyckiego wyznaczono przede wszystkim w dolinach głównych cieków wodnych powiatu i na obszarze węzła hydrograficznego:

- Obszar Chronionego Krajobrazu Doliny Elmy (powierzchnia ogółem 8 923,2 ha), na terenie powiatu w gminach Górowo Iławeckie (wiejska) i Bartoszyce,
- Obszar Chronionego Krajobrazu Rzeki Wąlszy (powierzchnia ogółem 9 834,8 ha), na terenie powiatu w gminie Górowo Iławeckie (wiejska),
- Obszar Chronionego Krajobrazu Wzniesień Górowskich (powierzchnia ogółem 11 067,4 ha), na terenie powiatu w gminie Górowo Iławeckie (wiejska),
- Obszar Chronionego Krajobrazu Doliny Dolnej Łyny (powierzchnia ogółem 16 429,9 ha), na terenie powiatu w gminach Bartoszyce i Sępól,
- Obszar Chronionego Krajobrazu Doliny Rzeki Guber (powierzchnia ogółem 14 363,8 ha), na terenie powiatu niewielka część OChK w gminach Bisztynek i Sępól.

Rys. 5 przedstawia granice Obszarów Chronionego Krajobrazu na terenie powiatu bartoszyckiego.

Na Obszarach Chronionego Krajobrazu znajdują się obiekty, których zastosowano wyroby zawierające azbest (pokrycia dachowe z płyt azbestowo-cementowych).

Źródło: opracowanie własne

Rys. 5. Granice Obszarów Chronionego Krajobrazu na terenie Powiatu Bartoszyckiego.

3.4.3. Zespoły Przyrodniczo-Krajobrazowe

Na terenie powiatu bartoszyckiego nie występują Zespoły Przyrodniczo-Krajobrazowe.

3.4.4. Rezerваты przyrody

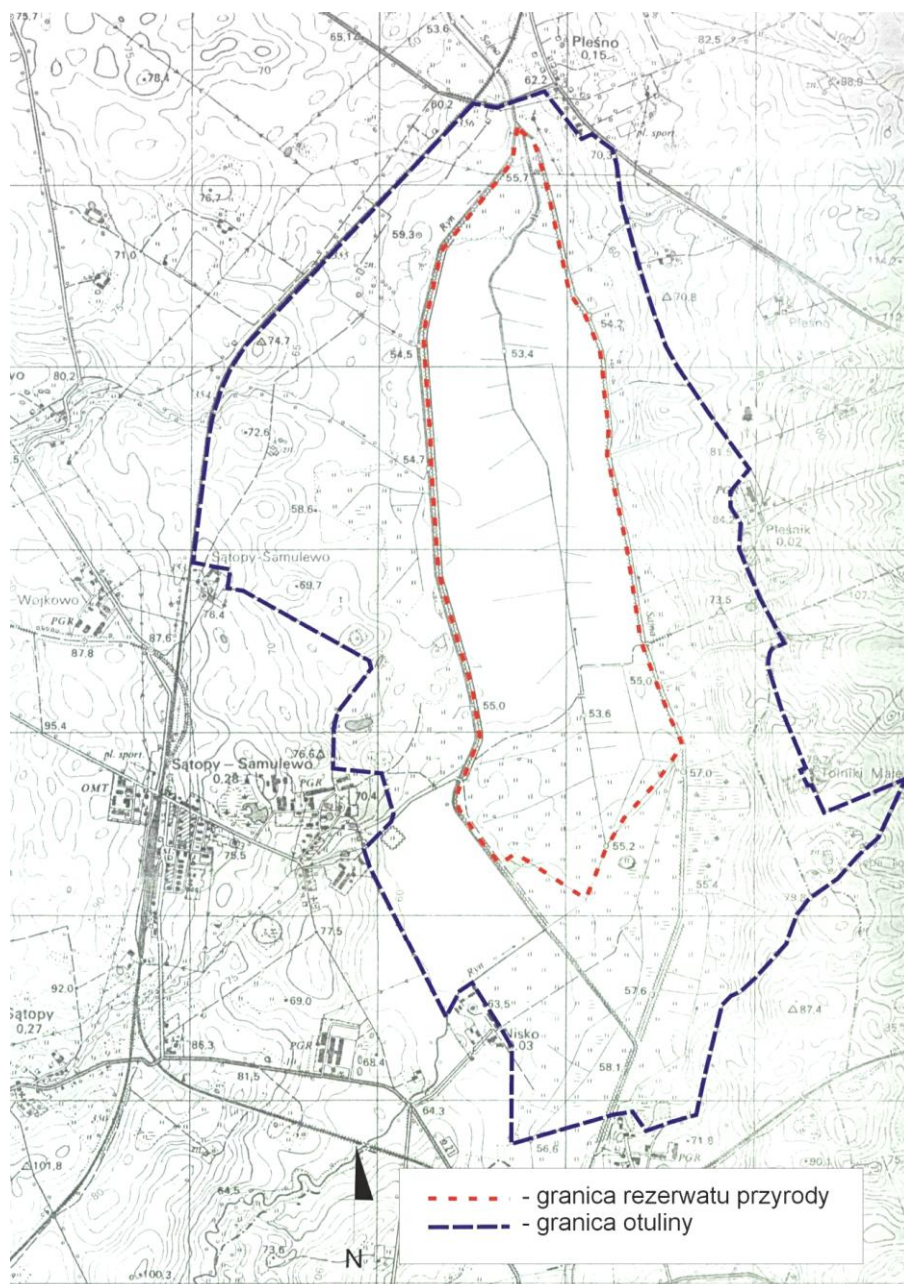
Na terenie powiatu bartoszyckiego występują 2 rezerваты przyrody (lokalizację rezerwatów w odniesieniu do terenu powiatu bartoszyckiego przedstawia Rys. 5):

1. Rezerwat przyrody „Jezioro Martwe” w gminie Górowo Iławeckie, o powierzchni 17,30 ha, ustanowiony w 1970 r. dla ochrony stanowiska maliny moroszki (rzadkiego reliktu glacialnego) – rezerwat florystyczny.
2. Rezerwat przyrody „Polder Sątopy-Samulewo” w gminie Bisztynek, o powierzchni 333,3 ha (wokół granic rezerwatów ustanowiono otulinę o pow. 793,00 ha), ustanowiony w 2009 r. dla zachowania rozlewiska stanowiącego lęgownisko licznych gatunków ptaków wodno-błotnych oraz miejsce koncentracji ptaków w czasie jesiennych i wiosennych migracji, rezerwat faunistyczny.

W granicach rezerwatów przyrody na terenie powiatu bartoszyckiego nie występują obiekty, w których zastosowano wyroby zawierające azbest.

Rys. 6 przedstawia szczegółową lokalizację rezerwatów przyrody „Polder Sątopy-Samulewo”.

PROGNOZA ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO
dla projektu dokumentu „Program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest
dla powiatu bartoszyckiego na lata 2011-2032”

Źródło: Zarządzenie Nr 19 Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Olsztynie z dnia 19 maja 2010 r. w sprawie uznania obszaru za rezerwat przyrody „Polder Sątopy-Samulewo”.

Rys. 6. Rezerwat przyrody „Polder Sątopy-Samulewo”

PROGNOZA ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO
dla projektu dokumentu „Program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest
dla powiatu bartoszyckiego na lata 2011-2032”

3.4.5. Użytki ekologiczne

Na terenie powiatu bartoszyckiego występuje 8 użytków ekologicznych. Tabela 3 przedstawia ich spis.

Tabela 3 Użytki ekologiczne w powiecie bartoszyckim

Nazwa		Gmina	Powierzchnia [ha]	Typ	Akt ustanawiający
1.	Rosiczka koło Węgoryt	Bartoszyce wiejska	0,38	torfowiskowy	Rozporządzenie Nr 86 Wojewody Warmińsko-Mazurskiego z dnia 30 lipca 2009 r. w sprawie ustanowienia użytku ekologicznego "Rosiczka koło Węgoryt"
2.	Rosiczka koło Żydowa	Bartoszyce wiejska	0,95	torfowiskowy	Rozporządzenie Nr 84 Wojewody Warmińsko-Mazurskiego z dnia 30 lipca 2009 r. w sprawie ustanowienia użytku ekologicznego "Rosiczka koło Żydowa"
3.	Torfowisko źródłiskowe Sokolica	Bartoszyce wiejska	3,33	torfowiskowy	Rozporządzenie Nr 58 Wojewody Warmińsko-Mazurskiego z dnia 30 lipca 2009 r. w sprawie ustanowienia użytku ekologicznego "Torfowisko źródłiskowe Sokolica"
4.	Torfowisko źródłiskowe Spurgle	Bartoszyce wiejska	3,63	torfowiskowy	Rozporządzenie Nr 44 Wojewody Warmińsko-Mazurskiego z dnia 30 lipca 2009 r. w sprawie ustanowienia użytku ekologicznego "Torfowisko źródłiskowe Spurgle"
5.	Polder Sątopy-Samulewo	Bisztynek	408,0	ochrona ptactwa wodno-błotnego	Rozporządzenie Nr 43 Wojewody Warmińsko-Mazurskiego z dnia 30 lipca 2009 r. w sprawie ustanowienia użytku ekologicznego "Polder Sątopy Samulewo"
6.	Malina Moroszka (Warszkajty)	Górowo Iławeckie wiejska	11,83	florystyczny, ochrona stanowiska maliny moroszki	Rozporządzenie Nr 80 Wojewody Warmińsko-Mazurskiego z dnia 30 lipca 2009 r. w sprawie ustanowienia użytku ekologicznego "Malina Moroszka"
7.	Moroszka na Toprznach	Górowo Iławeckie wiejska	12,00	florystyczny, ochrona stanowiska maliny moroszki	Rozporządzenie Nr 79 Wojewody Warmińsko-Mazurskiego z dnia 30 lipca 2009 r. w sprawie ustanowienia użytku ekologicznego "Moroszka na Toprznach"
8.	Grądzik	Górowo Iławeckie wiejska	87,02	ochrona bazy pokarmowej bociana białego	Rozporządzenie Nr 49 Wojewody Warmińsko-Mazurskiego z dnia 30 lipca 2009 r. w sprawie ustanowienia użytku ekologicznego "Grądzik"

źródło: dane RDOŚ, opracowanie: Biuro Doradcze EkoINFRA

W granicach użytków ekologicznych na terenie powiatu bartoszyckiego nie występują obiekty, w których zastosowano wyroby zawierające azbest.

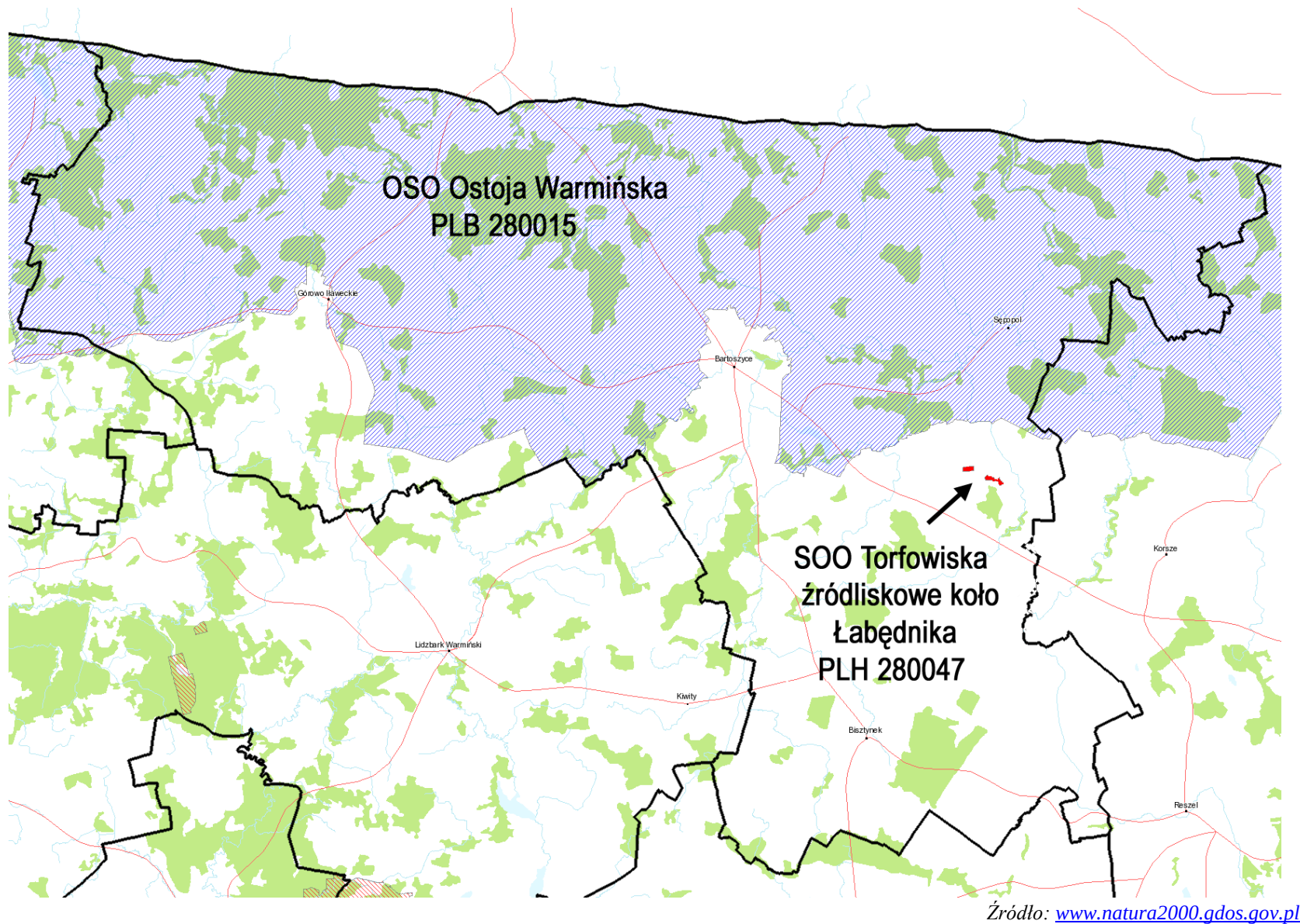
3.4.6. Obszary Natura 2000

Na obszarze powiatu bartoszyckiego znajdują się również dwa obszary chronione w ramach sieci Natura 2000:

- Obszar Specjalnej Ochrony Ptaków „Ostoja Warmińska” PLB280015, powierzchnia 142 016,2 ha. „Ostoja Warmińska” została ustanowiona jako obszar Natura 2000 przede wszystkim dla ochrony jednego gatunku – bociana białego, który osiąga tu największą liczebność i największe zagęszczenie w kraju. Jest to jednak również bardzo ważna ostoja dla wielu innych gatunków ptaków, występują tu bowiem aż 93 gatunki ptaków waloryzujące obszary Natura 2000 (w tym 81 gatunków lęgowych i prawdopodobnie lęgowych). Jest wśród nich 38 gatunków z załącznika I Dyrektywy Ptasiej i 15 gatunków z Polskiej czerwonej księgi zwierząt.
- Specjalny Obszar Ochrony Siedlisk „Torfowiska źródłiskowe koło Łabędnika” PLH280047, powierzchnia 27 ha. Obszar jest położony na Równinie Sępoleńskiej. W skład obszaru wchodzi dwa osobne torfowiska źródłiskowe otoczone użytkami zielonymi. Jedno znajduje się ok. 1,5 km na wschód od wsi Sokolica i reprezentuje dobrze wykształcony kopułowy typ torfowiska źródłiskowego. Na obrzeżach kopuły licznie rosną drzewa i krzewy: olsza szara i czarna, jesion wyniosły, dziki bez czarny i wierzba szara. Na dzikim biezie czarnym występuje grzyb – ucho bżowe, po raz pierwszy znaleziony w północnej Polsce na tym właśnie obiekcie. Na kopule występuje źródłiskowy zbiornik wodny - miejsce wypływu wody gruntowej otoczony kępami turzycy prosowej przechodzącej dalej w szuwar turzycy błotnej i szuwar trzcinowy. W źródłiskowym zbiorniku wodnym występuje rzeżucha gorzka typowa oraz mech żebrowiec paprociowy – gatunki charakterystyczne dla źródłiskowych fitocenoz. Drugie torfowisko znajduje się w bezpośrednim sąsiedztwie osady Spurgle, na południowy wschód od zabudowań. Zajmuje ono pow. 15,39 ha, z czego większość to torfowisko źródłiskowe wiszące, a reszta to łąki zmiennowilgotne. Przylega ono do wzniesienia i reprezentuje głównie typ wiszący. Deniwelacja dochodzi do 15 m, a na grząskim zboczu występują liczne źródła. Na torfowisku tym występuje siedlisko: źródłiskowe lasy olszowe na niżu oraz punktowo petryfikujące źródła z utworami tufowymi. W źródłiskowym olesie licznie występują: porzeczek czarna, sitowie leśne i chmiel zwyczajny. Występują też płaty szuwaru trzcinowego, turzycowiska turzycy prosowej oraz źródłiskowe zbiorowisko. Z rzadszych gatunków roślin występują m.in.: kruszczyk błotny, listera jajowata, jaskier wielki, bniec czerwony, trędownik skrzydlaty, rzeżucha gorzka typowa oraz mech żebrowiec paprociowy.

Na obszarach objętych ochroną w ramach sieci Natura 2000 (OSO Ostoja Warmińska) znajdują się obiekty, których zastosowano wyroby zawierające azbest (pokrycia dachowe z płyt azbestowo-cementowych). Potencjalnym problemem, który może pojawić się w przypadku podjęcia działań związanych z usunięciem pokryć dachowych, może być występowanie na tych obiektach gniazd ptaków objętych ochroną.

Rys. 7 przedstawia granice obszarów Natura 2000 na terenie powiatu bartoszyckiego.

Źródło: www.natura2000.gdos.gov.pl

Rys. 7. Granice obszarów Natura 2000 na terenie Powiatu Bartoszyckiego.

3.4.7. Pozostałe formy ochrony przyrody

Z pozostałych form ochrony przyrody na terenie powiatu bartoszyckiego znajduje się **156 pomników przyrody** (ożywionej i nieożywionej). Ochroną objęto przede wszystkim wiekowe okazy dębów, buków, lip. Liczba pomników przyrody w poszczególnych gminach przedstawia się następująco:

- gmina Bartoszyce – 62 szt.,
- gmina Bisztynek – 2 szt.,
- miasto Górowo Iławeckie – 4 szt.,
- gmina Górowo Iławeckie – 69 szt.,
- gmina Sępól – 21 szt.

Na terenie powiatu bartoszyckiego nie występują **stanowiska dokumentacyjne**.

3.5. Dalekosiężne, główne i szczegółowe cele i kierunki działań w odniesieniu do wyrobów zawierających azbest

W świetle analizy przedstawionej w poprzednich rozdziałach, dotyczącej stanu środowiska i głównych problemów w ochronie środowiska, określono następujące cele i kierunki działań w odniesieniu do wyrobów zawierających azbest:

Cel dalekosiężny (zbieżny z celem projektu „Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest dla powiatu bartoszyckiego na lata 2011-2032”):

***Zabezpieczenie terenu powiatu bartoszyckiego przed szkodliwym
wpływem wyrobów zawierających azbest poprzez ich
bezpieczne usunięcie i unieszkodliwienie.***

Cele główne:

1. Usunięcie i unieszkodliwienie wyrobów zawierających azbest z terenu powiatu bartoszyckiego w sposób bezpieczny dla ludzi i środowiska oraz zgodny z wymogami prawa.
2. Zwiększenie świadomości ekologicznej mieszkańców powiatu bartoszyckiego w zakresie szkodliwości wyrobów zawierających azbest oraz bezpiecznych metod usuwania i unieszkodliwiania tych wyrobów (odpadów).

Cele szczegółowe:

1. W zależności od możliwego do realizacji scenariusza usunięcie z terenu powiatu bartoszyckiego **w latach 2011-2016:**
 - Przy scenariuszu pesymistycznym – 25% wyrobów zawierających azbest.

- Przy scenariuszu pośrednim – 50% wyrobów zawierających azbest.
 - Przy scenariuszu optymistycznym – 75% wyrobów zawierających azbest.
2. W zależności od możliwego do realizacji scenariusza usunięcie z terenu powiatu bartoszyckiego **w latach 2017-2032:**
- Przy scenariuszu pesymistycznym – 75% wyrobów zawierających azbest.
 - Przy scenariuszu pośrednim – 50% wyrobów zawierających azbest.
 - Przy scenariuszu optymistycznym – 25% wyrobów zawierających azbest.

Kierunki działań:

1. Stymulowanie i koordynowanie przez Starostwo Powiatu Bartoszyckiego oraz organy jednostek samorządu terytorialnego procesu usuwania wyrobów zawierających azbest przez władających tymi wyrobami.
2. Prowadzenie przez Starostwo Powiatu Bartoszyckiego oraz organy jednostek samorządu terytorialnego działań edukacyjnych związanych ze zwiększaniem świadomości ekologicznej zakresie szkodliwości wyrobów zawierających azbest oraz bezpiecznych metod usuwania i unieszkodliwiania tych wyrobów (odpadów).
3. Monitorowanie przez Starostwo Powiatu Bartoszyckiego oraz organy jednostek samorządu terytorialnego procesu usuwania wyrobów zawierających azbest.

Wszystkie powyższe kierunki uwzględniono w opracowanym projekcie „Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest dla powiatu bartoszyckiego na lata 2011-2032”.

3.6. Przewidywane znaczące oddziaływania programu na cele i przedmiot ochrony obszarów Natura 2000

Zgodnie z zapisami „Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest dla powiatu bartoszyckiego na lata 2011-2032” wraz z zapisami „Prognozy...” usunięcie wyrobów zawierających azbest będzie zgodne z przyjętymi zasadami ostrożności przy demontażu i składowaniu. Azbest z terenu powiatu bartoszyckiego będzie składowany na specjalnym składowisku, przeznaczonym do tego celu.

Usunięcie wyrobów zawierających azbest z terenu powiatu bartoszyckiego, w tym z obszarów Natura 2000, przyniesie pozytywny efekt ekologiczny zarówno w przypadku zdrowia ludzi, jak i stanu środowiska oraz cennych siedlisk.

Azbest występuje jedynie na terenie zamieszkałym, w skupiskach siedzib ludzkich, przy ciągach komunikacyjnych, dlatego też usuwanie niebezpiecznych pokryć dachowych w tym rejonie obszarów Natura 2000 nie powinno przynieść negatywnych efektów.

Jedyne możliwe negatywne oddziaływanie na cele i przedmiot ochrony obszarów Natura 2000 (w szczególności obszaru „Ostoja Warmińska” kod PLB280015, powołanego w szczególności do ochrony bociana białego) jest związane z nieodpowiednio prowadzonymi pracami związanymi z usuwaniem pokryć dachowych lub innych elementów budynków (płyt

elewacyjnych) zawierających azbest. **Należy zatem zwrócić uwagę, aby prowadzone prace nie powodowały niszczenia chronionych gatunków zwierząt – przede wszystkim ptaków, ich lęgów lub miejsc gniazdowania.** Dotyczy to szczególnie bocianów (*Ciconia ciconia*) oraz jerzyków (*Apus apus*).

Na mocy Rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 28 września 2004 roku w sprawie gatunków dziko występujących zwierząt objętych ochroną (Dz.U. nr 220, poz. 2237), te gatunki ptaków są ściśle chronione. Oznacza to, że w okresie lęgowym nie można ich płoszyć, niepokoić, przenosić gniazd itp. Prace przy gniazdach przenoszonych z jednego miejsca na inne np. z dachu poddawanego wymianie pokrycia dachowego, można prowadzić od 16 października do końca lutego. W sytuacji, gdy zniszczenie gniazda jerzyka lub bociana jest konieczne, należy zwrócić się do Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Olsztynie o wydanie stosownego zezwolenia oraz zapewnić tym gatunkom zastępcze miejsca lęgowe. Podczas remontu czy termomodernizacji budynku należy zawieszać budki lęgowe dla tych ptaków (jerzyka) w miejscach, gdzie dotychczas miały one swoje lęgi.

W przypadku prac rozbiórkowych, remontowych, modernizacyjnych i termomodernizacyjnych (które będą prowadzone w celu eliminacji azbestu wbudowanego w elementy konstrukcyjne i izolacyjne obiektów) przed ich rozpoczęciem **zarządca budynku powinien zlecić ornitologowi inwentaryzację przyrodniczą w zakresie występowania ptaków gatunków chronionych,** w szczególności jerzyka (*Apus apus*).

Poza potencjalnym oddziaływaniem opisanym powyżej nie przewiduje się innego znaczącego oddziaływania na cele i przedmiot ochrony obszarów Natura 2000.

3.7. Przewidywane oddziaływanie programu (w tym znaczące) na poszczególne komponenty środowiska

Poniżej zostało opisane przewidywane oddziaływanie „Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest dla powiatu bartoszyckiego na lata 2011-2032” wraz z postanowieniami „Prognozy...” na poszczególne komponenty środowiska.

3.7.1. Oddziaływanie na różnorodność biologiczną

Realizacja postanowień „Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest dla powiatu bartoszyckiego na lata 2011-2032” wraz z postanowieniami „Prognozy...” będzie miała dość ograniczone oddziaływanie na różnorodność biologiczną. Działania związane z realizacją postanowień „Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest dla powiatu bartoszyckiego na lata 2011-2032” wraz z postanowieniami „Prognozy...” dotyczą przede wszystkim terenów zabudowanych (budynków), w odniesieniu do których nie można mówić o bioróżnorodności.

Pewne oddziaływania mogą wystąpić jedynie w odniesieniu do gatunków zwierząt jednak – z uwagi na zakres działań koniecznych do podjęcia oraz założone działania minimalizujące –

nie można rozpatrywać ich w kontekście wpływu na bioróżnorodność, a jedynie w kontekście oddziaływania na gatunki chronione.

Jedynie możliwe do wystąpienia pośrednie oddziaływania na bioróżnorodność mogą być związane z emisją zanieczyszczeń do powietrza i emisją hałasu przez środki transportu wykorzystywane do przewozu odpadów zawierających azbest. Jednak oddziaływanie takie ma pomijalną wielkość. Pozytywne oddziaływanie może być związane z ograniczeniem ryzyka powstawania „dzikich” składowisk odpadów zawierających azbest.

3.7.2. Oddziaływanie na ludzi

Realizacja postanowień „Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest dla powiatu bartoszyckiego na lata 2011-2032” wraz z postanowieniami „Prognozy...” może powodować dwa rodzaje oddziaływania na zdrowie i życie ludzi – w zależności od analizowanej grupy narażenia.

Realizacja postanowień „Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest dla powiatu bartoszyckiego na lata 2011-2032” wraz z postanowieniami „Prognozy...” wykazuje pozytywny wpływ na zdrowie ludzi mieszkających, pracujących lub też wykorzystujących do innych celów obiekty, w których zastosowano wyroby zawierające azbest, poprzez usunięcie stwarzających zagrożenie pokryć dachowych z płyt azbestowo-cementowych.

W momencie prowadzenia prac związanych z usuwaniem azbestu z poszczególnych obiektów, zagrożenie dla mieszkańców może wzrastać. Jednak z uwagi na krótkotrwałość występowania narażenia oraz fakt, że przy prowadzeniu prac zostaną zachowane odpowiednie standardy w zakresie minimalizacji negatywnego oddziaływania (wymagane odpowiednimi przepisami) włącznie z powiadomieniem mieszkańców o usuwaniu niebezpiecznych materiałów zawierających substancje stwarzające szczególne zagrożenie dla ludzi oraz sposobach zabezpieczenia przed tą szkodliwością, oddziaływanie takie ma charakter pomijalny.

Jeżeli pod uwagę zostanie wzięta grupa osób, która zajmuje się przeprowadzaniem prac polegających na usuwaniu wyrobów zawierających azbest, ryzyko możliwości wystąpienia negatywnych oddziaływań związanych z narażeniem na kontakt z wyrobami zawierającymi azbest rośnie. Należy jednak podkreślić, że:

- zgodnie z obowiązującymi przepisami działalność w takim zakresie będą prowadzić jedynie wykwalifikowane koncesjonowane firmy,
- firmy te zatrudniają personel, który jest wyposażony w odpowiednie środki ochrony osobistej jest świadomy zagrożeń związanych z prowadzonymi pracami (wysoka świadomość zagrożenia),
- w ramach prowadzenia prac zgodnie z obowiązującymi przepisami będą stosowane środki minimalizujące wystąpienie negatywnego oddziaływania (zarówno w odniesieniu do pracowników jak i osób zewnętrznych).

3.7.3. Oddziaływanie na zwierzęta

Analiza możliwych oddziaływań realizacji postanowień „Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest dla powiatu bartoszyckiego na lata 2011-2032” wraz z postanowieniami „Prognozy...” w większości przypadków prowadzi do podobnych wniosków jak przedstawione w rozdziale dotyczącym oddziaływania na różnorodność biologiczną. W zasadzie realizacja programu nie będzie miała negatywnego wpływu na większość gatunków zwierząt, gdyż na terenach zurbanizowanych i wokół zabudowań występują one w ograniczonej ilości i zakresie (szczególnie w odniesieniu do zwierząt dziko żyjących).

Jedyne możliwe negatywne oddziaływanie na zwierzęta jest związane z **nieodpowiednio** prowadzonymi pracami związanymi z usuwaniem pokryć dachowych lub innych elementów budynków (płyt elewacyjnych) zawierających azbest. **Należy zatem zwrócić uwagę, aby prowadzone prace nie powodowały niszczenia chronionych gatunków zwierząt – przede wszystkim ptaków, ich lęgów lub miejsc gniazdowania.** Dotyczy to szczególnie jerzyków (*Apus apus*) oraz bocianów (*Ciconia ciconia*).

Na mocy Rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 28 września 2004 roku w sprawie gatunków dziko występujących zwierząt objętych ochroną (Dz.U. nr 220, poz. 2237), te gatunki ptaków są ściśle chronione. Oznacza to, że w okresie lęgowym nie można ich płoszyć, niepokoić, przenosić gniazd itp. Prace przy gniazdach przenoszonych z jednego miejsca na inne np. z dachu poddawanego wymianie pokrycia dachowego, można prowadzić od 16 października do końca lutego. W sytuacji, gdy zniszczenie gniazda jerzyka lub bociana jest konieczne, należy zwrócić się do Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Olsztynie o wydanie stosownego zezwolenia oraz zapewnić tym gatunkom zastępcze miejsca lęgowe. Podczas remontu czy termomodernizacji budynku należy zawieszać budki lęgowe dla tych ptaków (jerzyka) w miejscach, gdzie dotychczas miały one swoje lęgi.

W przypadku prac rozbiórkowych, remontowych, modernizacyjnych i termomodernizacyjnych (które będą prowadzone w celu eliminacji azbestu wbudowanego w elementy konstrukcyjne i izolacyjne obiektów) przed ich rozpoczęciem **zarządca budynku powinien zlecić ornitologowi inwentaryzację przyrodniczą w zakresie występowania ptaków gatunków chronionych,** w szczególności jerzyka (*Apus apus*).

3.7.4. Oddziaływanie na rośliny

Analogicznie jak w przypadku wpływu na bioróżnorodność można stwierdzić, że realizacja postanowień „Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest dla powiatu bartoszyckiego na lata 2011-2032” wraz z postanowieniami „Prognozy...” nie będzie powodowała negatywnych oddziaływań na rośliny.

3.7.5. Oddziaływanie na wodę

Realizacja postanowień „Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest dla powiatu bartoszyckiego na lata 2011-2032” wraz z postanowieniami „Prognozy...” nie będzie powodowała negatywnych oddziaływań na wody, zarówno powierzchniowe, jak i podziemne w porównaniu do oddziaływań jakie obecnie występują w tym zakresie. Przy sporządzaniu niniejszej prognozy oddziaływania na środowisko przyjęto założenie, że wszelkie prace związane z usuwaniem wyrobów zawierających azbest będą wykonywane w odpowiednim reżimie technologicznym i z poszanowaniem obowiązującego prawa. Dlatego też oceniono, że prace te nie będą wpływały negatywnie na wody powierzchniowe i podziemne.

3.7.6. Oddziaływanie na powietrze

Oddziaływanie na powietrze atmosferyczne postanowień „Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest dla powiatu bartoszyckiego na lata 2011-2032” wraz z postanowieniami „Prognozy...” można rozpatrywać w dwóch aspektach:

1. Oddziaływania związanego z usuwaniem wyrobów zawierających azbest z budynków, w których został zastosowany, polegającego na zwiększeniu stężenia włókien azbestu w powietrzu.
2. Oddziaływania pośredniego związanego z emisją zanieczyszczeń do powietrza wywołanych transportem usuniętych wyrobów (odpadów zawierających azbest) na składowisko.

W zakresie analizy oddziaływania w pierwszym aspekcie należy stwierdzić, że istnieje możliwość wystąpienia takiego oddziaływania, jednak będzie ono miało charakter krótkotrwały i lokalny. Przy uwzględnieniu odpowiedniego reżimu robót, oddziaływanie to będzie skutecznie ograniczone.

Jedynym potencjalnym negatywnym oddziaływaniem związanym z realizacją postanowień „Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest dla powiatu bartoszyckiego na lata 2011-2032” wraz z postanowieniami „Prognozy...” może być pośrednie oddziaływanie związane z transportem usuniętych wyrobów zawierających azbest na składowiska odpadów. Należy jednak stwierdzić z całą pewnością, że oddziaływanie w tym zakresie nie będzie miało charakteru znaczącego, ponieważ – biorąc pod uwagę liczbę obiektów, z których konieczne będzie usuwanie azbestu, w stosunku do okresu czasu, w którym te prace będą wykonywane – wzrost natężenia ruchu wywołany realizacją programu będzie pomijalny.

3.7.7. Oddziaływanie na powierzchnię ziemi

Realizacja postanowień „Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest dla powiatu bartoszyckiego na lata 2011-2032” wraz z postanowieniami „Prognozy...” nie będzie w sposób bezpośredni oddziaływała na powierzchnię ziemi. Pewne oddziaływania mogą jednak wystąpić w kontekście oddziaływań pośrednich.

Do pośrednich negatywny oddziaływań, średniookresowych, związanych w pewien sposób z realizacją „Programu...” można zaliczyć oddziaływanie związane z koniecznością zorganizowania nowych składowisk odpadów niebezpiecznych w województwie warmińsko-mazurskim, tak aby możliwe było gromadzenie tych odpadów analizowanego obszaru. Należy jednak zauważyć, że:

- konieczność realizacji takich obiektów nie wynika z zapisów „Programu...”, ale z dokumentów strategicznych wyższego rzędu,
- w bieżącym roku (2011 r.) jest planowane otwarcie kwatery na odpady zawierające azbest na już istniejącym składowisku w Wysiece w gminie Bartoszyce (zgodnie z wszelkimi przepisami). Zatem w odniesieniu do stanu obecnego nie przewiduje się znaczącego zwiększenia oddziaływania na powierzchnię ziemi.

3.7.8. Oddziaływanie na krajobraz

Realizacja postanowień „Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest dla powiatu bartoszyckiego na lata 2011-2032” wraz z postanowieniami „Prognozy...” nie będzie w sposób bezpośredni wpływała na krajobraz. Pozytywne efekty wdrożenia „Programu...” będą wpływały natomiast na krajobraz w sposób pośredni. Usuwanie wyrobów zawierających azbest będzie związane z przeprowadzaniem wymiany pokryć dachowych lub innych elementów budynków, przez co zostaną poprawione ich walory estetyczne, co wpłynie pozytywnie na krajobraz.

3.7.9. Oddziaływanie na klimat

Realizacja postanowień „Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest dla powiatu bartoszyckiego na lata 2011-2032” wraz z postanowieniami „Prognozy...” nie będzie powodowała oddziaływania na klimat. Wprawdzie skutkiem jego realizacji może być zmniejszenie ilości zanieczyszczeń emitowanych do atmosfery w wyniku prac termomodernizacyjnych, jednak efekt ten w pewien sposób będzie niwelowany przez dodatkową emisję zanieczyszczeń do powietrza z pojazdów transportujących na składowiska odpady zawierające azbest.

3.7.10. Oddziaływanie na zasoby naturalne

W ujęciu bezpośrednim realizacja postanowień „Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest dla powiatu bartoszyckiego na lata 2011-2032” wraz z postanowieniami „Prognozy...” nie będzie miała wpływu na zasoby naturalne. Pewne niewielkie oddziaływania na zasoby naturalne mogą być jednak związane z koniecznością pozyskania dodatkowych materiałów niezbędnych do przeprowadzenia prac remontowych oraz wytworzenia materiałów, które mogą być niezbędne do zastąpienia usuniętych wyrobów zawierających azbest. Będą to jednak oddziaływania bez znaczenia w kontekście wykorzystywania zasobów naturalnych na inne cele. Pogląd taki potwierdzają także zapisy Prognozy oddziaływania na środowisko dla „Programu Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032”, gdzie także dla

programu obejmującego cały kraj nie stwierdzono możliwości wystąpienia takiego oddziaływania.

3.7.11. Oddziaływanie na zabytki

Wyniki przeprowadzonej inwentaryzacji wyrobów zawierających azbest wykazały, że wyroby azbestowe mogą być także wykorzystywane w obiektach zabytkowych, jako pozostałości po prowadzonych pracach remontowych w okresie ostatnich kilkudziesięciu lat. W takim ujęciu, efekty realizacji „Programu...” należy ocenić pozytywnie, gdyż dzięki jego realizacji będzie możliwe zastosowanie pierwotnie używanych materiałów (lub ich zamienników), dzięki czemu obiekty zabytkowe odzyskają swój pierwotny charakter.

3.7.12. Oddziaływanie na dobra materialne

Realizacja postanowień dokumentu w odniesieniu do oddziaływań na dobra materialne będzie dwójakiego rodzaju. Z jednej strony, konieczne będzie poniesienie pewnych kosztów na usunięcie wyrobów zawierających azbest oraz zastąpienie go innym materiałem, co powodować może znaczne obciążenia finansowe (szczególnie w odniesieniu do osób prywatnych). W Programie określono sposoby uzyskania środków na usunięcie wyrobów zawierających azbest. Należy jednak pamiętać, że środki te obejmują jedynie proces usunięcia, transportu i unieszkodliwienia wyrobów zawierających azbest, a nie konieczność poniesienia przez właściciela kosztów zastosowania nowych materiałów (pokryć dachowych, materiałów izolacyjnych).

Z drugiej strony, przeprowadzone prace remontowe pozwolą nie tylko zwiększyć walory krajobrazowe przestrzeni wokół modernizowanych obiektów, ale również zwiększyć ich wartość. W efekcie mogą powodować uzyskiwanie dodatkowych dochodów przez właścicieli obiektów (oprócz oczywistych zysków, przy sprzedaży nieruchomości), np. na skutek intensyfikacji turystyki.

W przypadku przeprowadzania prac termomodernizacyjnych (polegających na wymianie materiału izolującego) możliwe będzie uzyskanie dodatkowych korzyści wynikających z późniejszych oszczędności związanych z mniejszym zużyciem energii niezbędnej do ogrzewania zmodernizowanego budynku. Korzyści takie będą dotyczyć najprawdopodobniej także prac związanych z wymianą pokryć dachowych, gdyż przy prowadzeniu takich prac zazwyczaj są wymieniane również materiały izolacyjne, co będzie ograniczać straty energii przy ogrzewaniu budynku.

3.7.13. Oddziaływanie z uwzględnieniem zależności między elementami środowiska i między oddziaływaniami na te elementy

Realizacja postanowień „Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest dla powiatu bartoszyckiego na lata 2011-2032” wraz z postanowieniami „Prognozy...” może powodować następujące powiązane oddziaływania:

1. Prace polegające na usuwaniu azbestu często będą pociągać za sobą konieczność przeprowadzenia prac remontowych innych części budynku (elewacji, termoizolacji), co z jednej strony wpłynie na: poprawę walorów krajobrazowych, wzrost wartości wyremontowanych nieruchomości, zmniejszenie ilości zużywanego paliwa do ogrzewania budynków, a z drugiej strony na potencjalnie negatywny wpływ na gatunki zwierząt wykorzystujących dane obiekty jako miejsce gniazdowania lub odpoczynku.
2. Konieczność unieszkodliwienia usuniętych wyrobów zawierających azbest spowoduje zwiększenie emisji zanieczyszczeń do powietrza z pojazdów transportujących usunięte odpady. Obecnie w powiecie bartoszyckim brak miejsc składowania odpadów zawierających azbest, jednak w bieżącym roku (2011 r.) jest planowane otwarcie kwatery na odpady zawierające azbest na istniejącym składowisku w Wysiece w gminie Bartoszyce – zatem zwiększenie emisji będzie zminimalizowane.

3.8. Skutki dla środowiska w przypadku zaniechania realizacji programu

Brak realizacji „Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest dla powiatu bartoszyckiego na lata 2011-2032” wraz z postanowieniami „Prognozy...” może spowodować, że znaczna część wyrobów zawierających azbest (w szczególności pokryć dachowych) będzie usuwana w sposób niekontrolowany i niezgodny z wymogami ochrony środowiska i zdrowia ludzi, co może prowadzić do:

- Zwiększenia stężenia włókien azbestowych w powietrzu, co wpłynie na zwiększenie zagrożenia dla zdrowia i życia mieszkańców.
- Zanieczyszczenia środowiska, m.in. na skutek składowania wyrobów zawierających azbest na dzikich składowiskach.

Również częściowa realizacja zapisów „Programu...” – omijanie wskazanych do zastosowania procedur (np. transport i unieszkodliwianie zgodne z procedurami, natomiast demontaż przeprowadzany przez nieprzeszkolonych właścicieli nieruchomości zamiast przez wyszkolonych pracowników firm posiadających wymagane pozwolenia) może sprzyjać uwalnianiu włókien azbestowych, powodujących zanieczyszczenie środowiska oraz niekorzystnie wpływających na zdrowie ludzi.

Niekorzystnym zjawiskiem, które zostało opisane podczas oceny efektywności wykonywanych zadań zapisanych w krajowym programie usuwania azbestu, jest fakt, iż jedynie część wyrobów azbestowych, których użytkowanie zostało zakończone oraz zdemontowanych pokryć azbestowo-cementowych trafiła na specjalistyczne składowiska. Taka sytuacja może wskazywać na niewystarczającą kontrolę ewidencji odpadów. W celu ograniczenia tego problemu niezbędne jest prowadzenie rzetelnej ewidencji przekazywanych odpadów oraz edukacja społeczeństwa (przewidziana do realizacji w ramach zadań „Programu...”).

Brak realizacji Programu spowoduje niewywiązanie się z obowiązku wynikającego z zapisów Programu Oczyszczania Kraju z Azbestu, dotyczącego usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu powiatu bartoszyckiego.

**4. ROZWIĄZANIA MAJĄCE NA CELU ZAPOBIEGANIE, OGRANICZANIE LUB KOMPENSACJĘ
PRZYRODNICZĄ POTENCJALNYCH NEGATYWNYCH ODDZIAŁYWAŃ NA ŚRODOWISKO**

W zdecydowanej większości przypadków środki minimalizujące, jakie należy zastosować, aby ograniczyć negatywne oddziaływanie związane z realizacją postanowień „Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest dla powiatu bartoszyckiego na lata 2011-2032” wynikają wprost z przepisów prawa (jest to szczegółowo opisane w projekcie Programu).

Poniżej przedstawiono propozycję zastosowania określonych środków minimalizujących w podziale na następujące grupy:

1. Minimalizujące negatywne oddziaływanie na środowisko na etapie prowadzenia prac związanych z usuwaniem azbestu – w kontekście zagrożenia związanego z azbestem: usuwanie wyrobów zawierających azbest zgodnie z przepisami prawa, a w szczególności:
 - Ustawą z dnia 19 czerwca 1997 r. o zakazie stosowania wyrobów zawierających azbest (Dz. U. 2004, nr 3, poz. 20 j.t.).
 - Ustawą z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (Dz. U. 2008, nr 25, poz. 150 j.t z późn. zm.).
 - Ustawą z dnia 27 kwietnia 2001 r. o odpadach (Dz. U. 2010, nr 185 poz. 1243 j.t.).
 - Rozporządzeniem Ministra Gospodarki z dnia 13 grudnia 2010 r. w sprawie wymagań w zakresie wykorzystywania wyrobów zawierających azbest oraz wykorzystywania i oczyszczania instalacji lub urządzeń, w których były lub są wykorzystywane wyroby zawierające azbest (Dz. U. 2011 Nr 8 poz. 31).
 - Rozporządzeniem Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 2 kwietnia 2004 r. w sprawie sposobów i warunków bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest (Dz. U. 2004 Nr 71 poz. 649 z późn. zm.).
 - Rozporządzeniem Ministra Gospodarki i Pracy z dnia 14 października 2005 r. w sprawie zasad bezpieczeństwa i higieny pracy przy zabezpieczaniu i usuwaniu wyrobów zawierających azbest oraz programu szkolenia w zakresie bezpiecznego użytkowania takich wyrobów (Dz. U. Nr 216, poz. 1824).
2. Minimalizujące negatywne oddziaływanie azbestu dla pracowników przeprowadzających prace polegające na usuwaniu materiałów zawierających azbest: usuwanie wyrobów zawierających azbest zgodnie z przepisami prawa, a w szczególności z Rozporządzeniem Ministra Gospodarki i Pracy z dnia 14 października 2005 r. w sprawie zasad bezpieczeństwa i higieny pracy przy zabezpieczaniu i usuwaniu wyrobów zawierających azbest oraz programu szkolenia w zakresie bezpiecznego użytkowania takich wyrobów (Dz. U. Nr 216, poz. 1824)
3. Minimalizujące negatywne oddziaływanie ze strony azbestu podczas transportu: transport odpadów zawierających azbest zgodnie wymogami prawa, a szczególności z Rozporządzeniem Ministra Gospodarki z dnia 13 grudnia 2010 r. w sprawie wymagań w zakresie wykorzystywania wyrobów zawierających azbest oraz wykorzystywania i

- oczyszczania instalacji lub urządzeń, w których były lub są wykorzystywane wyroby zawierające azbest.
4. Minimalizujące negatywne oddziaływanie ze strony azbestu dla środowiska na etapie jego unieszkodliwiania – unieszkodliwianie wyrobów zawierających azbest zgodnie z przepisami prawa, w szczególności z Rozporządzeniem Ministra Gospodarki z dnia 13 grudnia 2010 r. w sprawie wymagań w zakresie wykorzystywania wyrobów zawierających azbest oraz wykorzystywania i oczyszczania instalacji lub urządzeń, w których były lub są wykorzystywane wyroby zawierające azbest.
 5. Minimalizujące negatywne oddziaływanie prac polegających na usuwaniu azbestu na zabytki i walory zabytkowe (przestrzeganie przepisów określonych w ustawie z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, w rozporządzeniu Ministra Kultury z dnia 9 czerwca 2004 r. w sprawie prowadzenia prac konserwatorskich, restauratorskich, robót budowlanych, badań konserwatorskich i architektonicznych, a także innych działań przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków oraz badań archeologicznych i poszukiwań ukrytych lub porzuconych zabytków ruchomych.
 6. Minimalizujące negatywne oddziaływanie prac polegających na usuwaniu azbestu na gatunki chronione – wykonywanie prac zgodnie z wymogami prawa, w szczególności z Ustawą z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska, Rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 28 września 2004 roku w sprawie gatunków dziko występujących zwierząt objętych ochroną (Dz.U. nr 220, poz. 2237).

5. ROZWIĄZANIA ALTERNATYWNE

Ustawa z dnia 3 października 2008 roku o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. nr 199 poz. 1227 ze zm.) nakłada obowiązek przedstawienia rozwiązań alternatywnych do rozwiązań zawartych w opracowanym dokumencie.

Należy stwierdzić, że jedynym działaniem, które może doprowadzić do realizacji założonego celu „Programu...” jakim jest „zabezpieczenie terenu powiatu bartoszyckiego przed szkodliwym wpływem wyrobów zawierających azbest poprzez ich bezpieczne usunięcie i unieszkodliwienie” jest realizacja zadań związanych z usunięciem i unieszkodliwieniem wyrobów zawierających azbest z terenu powiatu bartoszyckiego. Żadne działanie alternatywne nie jest w stanie doprowadzić do realizacji założonego celu.

W przypadku opracowywania projektu „Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest dla powiatu bartoszyckiego na lata 2011-2032” nie było również możliwe rozpatrywanie wariantów lokalizacyjnych – planowane zadania będą dotyczyły usuwania wyrobów zawierających azbest z określonych lokalizacji (ustalonych na etapie inwentaryzacji), dotyczącym miejsc występowania tych wyrobów.

Nie można również rozpatrywać wariantów technicznych i technologicznych usuwania wyrobów zawierających azbest – są one zdeterminowane przepisami prawa, które jednoznacznie narzucają sposób prowadzenia prac przy usuwaniu wyrobów zawierających azbest.

Na etapie opracowywania projektu „Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest dla powiatu bartoszyckiego na lata 2011-2032” rozpatrywano natomiast następujące warianty organizacyjne realizacji zadań:

1. Realizacja zadań wyłącznie w oparciu o struktury Starostwa Powiatowego w Bartoszczach,
2. Realizacja zadań w oparciu o struktury Starostwa Powiatowego w Bartoszczach oraz poszczególnych Urzędów Miast i Gmin wchodzących w skład Powiatu Bartoszyckiego.

Po analizie stwierdzono, że drugie rozwiązanie jest lepsze: struktury poszczególnych Urzędów Gmin i Miast łatwiej mogą dotrzeć do władających wyrobami zawierającymi azbest. Również komunikacja w drugą stronę (mieszkaniec-Urząd) jest łatwiejsza w przypadku 2 rozwiązania. Wybór tego rozwiązania powinien wpłynąć na zwiększenie efektywności realizacji zadań, zarówno związanych z usuwaniem wyrobów zawierających azbest, jak i działaniami edukacyjnymi.

6. INFORMACJE O MOŻLIWYM TRANSGRANICZNYM ODDZIAŁYWANIU NA ŚRODOWISKO

W związku z obowiązkiem rozważania możliwości transgranicznego oddziaływania na środowisko planowanych przedsięwzięć, specjalnej analizie powinny podlegać inwestycje zlokalizowane blisko granic państwa, a także te realizowane dalej, ale ze względu na rozmiar przedsięwzięcia mogące powodować znaczące emisje lub zmiany w środowisku. W przypadku powiatu bartoszyckiego ma zastosowanie pierwsza przesłanka. Trzy gminy z terenu powiatu bartoszyckiego są zlokalizowane wzdłuż granicy państwowej z Rosją. Jednak **transgraniczne oddziaływanie na środowisko możliwe jest wyłącznie w przypadku, gdy prace polegające na demontażu pokryć dachowych z płyt azbestowo-cementowych będą wykonywane niezgodnie z przepisami, czyli niezgodnie z zapisami „Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest dla powiatu bartoszyckiego na lata 2011-2032” wraz z postanowieniami niniejszej „Prognozy...”. Pyły zawierające włókna azbestowe, mogą wówczas zostać przeniesione na teren Rosji z wiatrem wiejącym z kierunku południowego, południowo-zachodniego lub południowo-wschodniego.**

Biorąc zatem pod uwagę opisany we wcześniejszych rozdziałach lokalny charakter możliwych do wystąpienia niekorzystnych oddziaływań na środowisko oraz zakładając przestrzeganie regulacji prawnych związanych z wykonywaniem prac dotyczących usuwania, transportu i

unieszkodliwiania wyrobów zawierających azbest, należy stwierdzić, że realizacja zapisów Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest dla powiatu bartoszyckiego na lata 2011-2032” **nie będzie skutkowałą wystąpieniem** oddziaływań transgranicznych.

7. INFORMACJE O PRZEWIDYWANYCH METODACH ANALIZY SKUTKÓW REALIZACJI POSTANOWIEŃ PROJEKTU „PROGRAMU...” ORAZ CZĘSTOTLIWOŚCI JEJ PRZEPROWADZANIA

Ocena realizacji ustaleń przedstawionych w Programie prowadzona będzie poprzez:

- określenie wskaźników odpowiadających założonym w Programie celom,
- ocenę dynamiki zmian poszczególnych parametrów,
- ocenę stopnia realizacji zadań.

Prowadzenie monitoringu pozwoli na dokładną ocenę efektywności realizacji „Programu...”, będąc jednocześnie dobrym punktem wyjścia do analizy i opracowania corocznego sprawozdania z jego realizacji. Monitorowane będą również środowiskowe skutki usuwania azbestu jak również ich zaniechania. W pierwszych 10 latach lub do momentu osiągnięcia stopnia usunięcia wyrobów zawierających azbest w wysokości 75%, będzie się odbywało coroczne przeprowadzenie monitoringu realizacji programu. W kolejnych latach lub po przekroczeniu 75% usunięcia wyrobów zawierających azbest – w cyklu dwuletnim. Lista wskaźników zaproponowanych do oceny wdrażania „Programu...” będzie przedmiotem aktualizacji, co do ich liczby i rodzajów, w zależności od danych zebranych w trakcie realizacji programu.

Starostwo Powiatowe w Bartoszczach w zakresie monitoringu będzie współpracowało z jednostkami samorządu terytorialnego z obszaru powiatu oraz innymi instytucjami – w tym z Powiatowym Inspektorem Nadzoru Budowlanego, Powiatową Stacją Sanitarno-Epidemiologiczną oraz Państwowym Inspektorem Pracy.

Zaproponowane w „Programie...”, przedstawione poniżej (Tabela 4) wskaźniki monitorowania są wystarczające i nie wymagają rozszerzeń.

PROGNOZA ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO
dla projektu dokumentu „Program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest
dla powiatu bartoszyckiego na lata 2011-2032”

Tabela 4 Wskaźniki monitoringu realizacji programu

Wskaźnik	Rok bazowy	Jednostka
Liczba budynków, z których usunięto pokrycie płytami azbestowo-cementowymi	-	szt.
Ilość usuniętych wyrobów zawierających azbest	-	Mg
Ilość usuniętych wyrobów zawierających azbest	-	m ²
Nagromadzenie wyrobów zawierających azbest w przeliczeniu na jednostkę powierzchni powiatu	-	m ² /km ²
Nagromadzenie wyrobów zawierających azbest w przeliczeniu na mieszkańca powiatu	-	kg/mk
Liczba publikacji materiałów informacyjnych	-	szt.
Liczba publikacji materiałów edukacyjnych	-	szt.
Liczba odbytych spotkań (pogadanek/lekcji) o tematyce związanej z problematyką wyrobów zawierających azbest	-	szt.
Liczba pozostałych przeprowadzonych przedsięwzięć związanych z problematyką wyrobów zawierających azbest	-	szt.
Odsetek budynków, z których usunięto pokrycie płytami azbestowo-cementowymi	2011	%
Odsetek usuniętych wyrobów zawierających azbest wg masy	2011	%
Zmniejszenie nagromadzenia wyrobów zawierających azbest w przeliczeniu na jednostkę powierzchni powiatu	2011	%
Zmniejszenie nagromadzenia wyrobów zawierających azbest w przeliczeniu na mieszkańca powiatu	2011	%

opracowanie: Biuro Doradcze EkoINFRA

8. STRESZCZENIE W JĘZYKU NIESPECJALISTYCZNYM

„Prognoza oddziaływania na środowisko dla Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest dla powiatu bartoszyckiego na lata 2011-2032” została opracowana w odniesieniu do wymagań ustawy Prawo ochrony środowiska i ustawy – O odpadach oraz zgodnie z ustawą z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2008r. Nr 199 poz. 1227). Ponadto „Prognoza...” uwzględnia wymagania prawne ochrony środowiska Unii Europejskiej zapisane w odpowiednich dokumentach Wspólnoty Europejskiej.

Przedmiotem prognozy, określanej również jako **strategiczna ocena oddziaływania na środowisko**, jest projekt „Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest dla powiatu bartoszyckiego na lata 2011-2032”.

PROGNOZA ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO
dla projektu dokumentu „Program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest
dla powiatu bartoszyckiego na lata 2011-2032”

Zakres merytoryczny prognozy wynika z przepisów ustawy o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko, natomiast metoda opracowania prognozy oraz stopień jej szczegółowości wynikają z charakteru i zapisów dokumentu poddawanego ocenie (projektu „Programu...”).

W wyniku analizy przeprowadzonej i przedstawionej w „Prognozie...” można stwierdzić, że:

1. 99,9% wyrobów zawierających azbest występujących na terenie powiatu bartoszyckiego to dachy z eternitu.
2. Realizacja zadań „Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest dla powiatu bartoszyckiego na lata 2011-2032” doprowadzi do **zabezpieczenia terenu powiatu bartoszyckiego przed szkodliwym wpływem wyrobów zawierających azbest (eternitu) poprzez ich bezpieczne usunięcie i unieszkodliwienie**.
3. Realizacja zadań „Programu ...” wpłynie na zwiększenie świadomości ekologicznej mieszkańców w zakresie szkodliwości azbestu oraz bezpiecznych metod usuwania i unieszkodliwiania odpadów azbestowych (eternitu).
4. W zależności od możliwego do realizacji scenariusza, realizacja zadań „Programu...” doprowadzi do usunięcia z terenu powiatu bartoszyckiego **w latach 2011-2016**:
 - przy scenariuszu pesymistycznym – 25% występującego obecnie eternitu;
 - przy scenariuszu pośrednim – 50% występującego obecnie eternitu;
 - przy scenariuszu optymistycznym – 75% występującego obecnie eternitu;natomiast **w latach 2017-2032**, odpowiednio: 75%, 50% lub 25% występującego obecnie eternitu.
5. Usunięcie azbestu (eternitu) z terenu powiatu bartoszyckiego, w tym z obszarów Natura 2000, przyniesie pozytywny efekt ekologiczny zarówno w przypadku zdrowia ludzi, jak i stanu środowiska oraz cennych siedlisk.
6. Jedyne możliwe negatywne oddziaływanie realizacji zadań „Programu...” na środowisko (w szczególności na zwierzęta oraz obszar Natura 2000 „Ostoja Warmińska” powołany przede wszystkim do ochrony bociana białego) jest związane z **nieodpowiednio** prowadzonymi pracami związanymi z usuwaniem eternitowych pokryć dachowych lub innych elementów budynków (płyt elewacyjnych z eternitu). W „Prognozie...” zaakcentowano zatem, że **należy zwrócić uwagę, aby prowadzone prace nie powodowały niszczenia chronionych gatunków zwierząt – przede wszystkim ptaków, ich legów lub gniazd**. Dotyczy to szczególnie bocianów oraz jerzyków.
7. Realizacja zadań „Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest dla powiatu bartoszyckiego na lata 2011-2032” będzie odpowiednio monitorowana przez Starostwo Powiatowe w Bartoszycach oraz Urzędy Miast i Gmin z terenu powiatu bartoszyckiego. Monitoring pozwoli na szybkie reagowanie w przypadku wystąpienia ewentualnych negatywnych oddziaływań na środowisko realizacji zadań związanych z usuwaniem wyrobów zawierających azbest.